

BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SAUGA LIETUVOJE

VEIKLOS
ATASKAITA
2025

Turinys

VIRŠININKO ŽODIS	3
 Branduolinės energetikos objektai Lietuvoje	4
VALSTYBINĖ ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJA	5
Pagrindiniai VATESI veiklos prioritetai	6
Svarbiausi 2025 m. atlikti darbai	6
VATESI veiklos tikslai ir pasiekti rodikliai	9
 VATESI 2025 m. skaičiai	10
Pagrindiniai 2025 m. įvykiai	11
VATESI pasirengimas vykdyti civilinės saugos funkcijas	11
Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo pokyčiai	13
ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKLOS LICENCIJAVIMAS IR PRIEŽIŪRA	14
Ūkio subjektų veiklos licencijavimas	15
VATESI nagrinėtos paraiškos gauti licencijas ir leidimus	15
Ūkio subjektų veiklos priežiūra	16
Eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų techninė priežiūra	18
Eksploatavimo nutraukimo veiklos priežiūra	18
Nebenaudojamų pastatų griovimo priežiūra	19
Darbuotojų radiacinės saugos priežiūra	19
Eksploatavimo patirties naudojimas	20
VĮ Ignalinos atominės elektrinės saugos ir saugumo kultūra, darbuotojų mokymai ir atestavimas	20
Ignalinos AE avarinė parengtis	21
Į aplinką išmetamų radionuklidų ribojimas	22
RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SAUGOS PRIEŽIŪRA	23
Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo priežiūra	24
 Radioaktyviosios atliekos Lietuvos branduolinės energetikos objektuose	25
 Radioaktyviųjų atliekų kiekis 2025 m.	27
 Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo schema	28
 Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginiai šalia Ignalinos AE	30
Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo priežiūra	31
BRANDUOLINIO GINKLO NEPLATINIMO KONTROLĖ	33
TATENA ir Euratomo garantijų įgyvendinimas	34
Branduolinių dvejopo naudojimo prekių kontrolė	35
BRANDUOLINIS SAUGUMAS	36
Branduolinių medžiagų ir branduolinės energetikos objektų fizinė sauga	37
Neteisėto branduolinių ir kitų radioaktyviųjų medžiagų judėjimo prevencija	38
TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS	39
Branduolinės saugos konvencija	40
Jungtinė panaudoto kuro tvarkymo saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos konvencija	40
Ankstyvojo pranešimo konvencija ir Skubaus pasikeitimo informacija radiacinės avarijos atveju	41
tvarkos 87/600/Euratomas įsipareigojimų vykdymas	41
Dalyvavimas poveikio aplinkai vertinimo veikloje įgyvendinant Espo konvencijos nuostatas	42
Branduolinės saugos reguliavimas Europos Sąjungoje (ENSREG)	42
Vakarų Europos šalių branduolinės saugos reguliavimo institucijų asociacija (WENRA)	44
Europos branduolinio saugumo reguliavimo institucijų asociacija (ENSRA)	44
Europos garantijų tyrimo ir vystymo asociacija (ESARDA)	44
TATENA techninio bendradarbiavimo projektai	45
VISUOMENĖS INFORMAVIMAS	46
Susitikimai su gyventojais	47
Visuomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo procese	48
 Visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo procese veiksmų seka	49
 Artimiausios veikiančios ir statomos branduolinės elektrinės	50
SANTRUMPOS	51

Viršininko žodis

2025 m. Lietuvos branduolinės energetikos objektuose ir veikloje su branduolinėmis ir branduolinio kuro ciklo medžiagomis nebuvo įvykių, kurie turėtų įtakos branduolinės saugos užtikrinimui. Valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė savo veikloje užregistravo vieną informuotiną neįprastą įvykį, kuris pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) buvo kvalifikuotas žemiau skalės ribų, 0 lygiu. Jo metu nebuvo pažeisti radionuklidus sulaikantys ir (ar) jonizuojančiąją spinduliuotę slopinantys barjerai, darbuotojų apšvitos ir patalpų taršos radionuklidais lygis neviršijo nustatytų leistinų normų, radionuklidų į aplinką nepateko. Nėdelis neįprastųjų įvykių skaičius ir tai, kad jie neturėjo įtakos saugai, rodo, jog buvo užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis Ignalinos atominėje elektrinėje (toliau - Ignalinos AE) ir kituose Lietuvoje esančiuose branduolinės energetikos objektuose. Taip pat ir kiti ūkio subjektai, vykdantys veiklą jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje branduolinės energetikos objektuose, bei mažų kiekių branduolinių medžiagų turėtojai užtikrino aukštą savo vykdomos veiklos saugos lygį.

Intensyviai vykdant Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo projektus, radiologinės stebėsenos rezultatai rodo, kad į aplinką išmetamų radionuklidų aktyvumai neviršijo nustatytų ribų, darbai atliekami saugiai.

Gerai metų rezultatai rodo, jog Lietuvoje branduolinės energetikos srityje dirbantys ūkio subjektai deda pastangas ieškodami tokių sprendimų, kurie padėtų suvaldyti kylančias branduolinių energetikos objektų eksploatavimo ir eksploatavimo nutraukimo veiklos rizikas tam, kad visuomenė ir aplinka būtų tinkamai apsaugotos.

Nuolatinis visuomenės susirūpinimas ir dėmesys Ukrainai dėl sudėtingos situacijos branduolinės energetikos objektuose, ypač Zaporizios atominėje elektrinėje, taip pat reikalavo nuolatinio situacijos stebėjimo ir vertinimo. Patikrintos ir patikimos informacijos teikimas laiku ir tinkamas visuomenės informavimo poreikio atliepimas buvo ir yra viena iš nuolatos Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (VATESI) vykdomų avarinės parengties funkcijų.

Branduolinės saugos stiprinimas Europoje, dalyvaujant teminėse saugos peržiūrose, taip pat tarnauja kaip priemonė, padedanti identifikuoti ir spręsti aktualias problemas. 2025 m. užbaigti branduolinių įrenginių priešgaisrinės saugos peržiūros darbai. Bendroji peržiūros išvada patvirtino, kad Europos Sąjungos šalyse gaisrų pavojaus problemai spręsti taikomi įvairūs metodai ir sprendimai, vertintų įrenginių priešgaisrinės saugos strategijose nenumatyta jokių esminių trūkumų, o tai rodo, jog bendra sistema yra nuosekli. Veiksmingas gaisro apkrovos ir užsidegimo šaltinių valdymas, stipri lyderystė, atskaitomybė ir tvirta saugos kultūra taip pat buvo įvardyti kaip esminiai veiksniai, padedantys sumažinti gaisro riziką. Šią patirtį nuosekliai pritaikysime prižiūrėdami ir vertindami Lietuvos branduolinių energetikos objektų saugą.

VATESI veiklos prioritetai artimiausiu laikotarpiu išlieka tie patys: Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos priežiūra, Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo priežiūra, nuoseklus branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemos tobulinimas, pasirengimas galimoms branduolinėms ir radiologinėms avarijoms Lietuvoje ir už jos ribų.

Viršininkas
Michail Demčenko

Branduolinės energetikos objektai Lietuvoje

1. Ignalinos atominė elektrinė - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.
2. Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugykla - Bartkuškio miškas, Žaliosios girininkijos 53 kvartalas, Širvintų rajonas.
3. Panaudoto branduolinio kuro saugykla (PBKS-1) - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.
4. Panaudoto branduolinio kuro saugykla (PBKS-2) - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.
5. Labai mažai radioaktyviųjų atliekų kaupiamoji saugykla - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.
6. Suceментuotų radioaktyviųjų atliekų saugykla - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.
7. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo kompleksas - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.
8. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo įrenginiai - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.
9. Labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekynas - Drūkšinių kaimas, Visagino savivaldybė.

Planuojami statyti (statomi) branduolinės energetikos objektai

Mažai ir vidutiniškai radioaktyviųjų atliekų atliekynas - Stabatiškių aikštelė, Visagino savivaldybė.

VALSTYBINĖ ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJA

Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija

Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija yra branduolinės energetikos srities veiklos, veiklos su branduolinėmis medžiagomis ir kitos branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais saugos valstybinio reglamentavimo ir priežiūros institucija. VATESI nustato saugos reikalavimus ir taisykles, prižiūri, kaip jų laikomasi, išduoda licencijas, leidimus, vertina branduolinės energetikos objektų saugą, atlieka patikrinimus ir vykdo kitas funkcijas.

Pagal kompetenciją VATESI užtikrina Lietuvos Respublikos įsipareigojimus, nustatytus tarptautinėse sutartyse, ir atstovauja šalies interesams tarptautinėse organizacijose.

VATESI yra savarankiška valstybės įstaiga, įkurta 1991 m. Jos veikla finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų ir kitų teisėtai gaunamų pajamų.

VATESI vadovauja viršininkas, kurį skiria Lietuvos Respublikos Prezidentas Ministro Pirmininko teikimu. Viršininko pavaduotojus skiria Ministras Pirmininkas viršininko teikimu.

VATESI vizija

Visuomenė ir aplinka – patikimai apsaugotos pagal aukščiausius šiuolaikinius saugos standartus.

Branduolinės energetikos saugos reguliavimas – aiškus ir teisingas.

Darbas VATESI – garbingas, vertinamas ir motyvuojantis.

VATESI misija – vykdyti branduolinės energetikos objektų ir veiklos, susijusios su branduolinėmis bei branduolinio kuro ciklo medžiagomis, saugos valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą, siekiant apsaugoti visuomenę ir aplinką nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

Pagrindiniai VATESI veiklos prioritetai

- Vykdyti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūrą.
- Vykdyti radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių statybos ir eksploatavimo saugos priežiūrą.
- Užtikrinti Lietuvos Respublikos prisiimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo priežiūrą.
- Tobulinti branduolinės saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemą.
- Pagal kompetenciją vertinti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių atitiktį tarptautinių saugos standartų reikalavimams.
- Pagal kompetenciją pasirengti branduolinėms ir radiologinėms avarijoms, kurios gali įvykti Lietuvoje ir už jos ribų.

Svarbiausi 2025 m. atlikti darbai

2025 m. atlikti šie svarbiausi darbai:

- branduolinės energetikos srities veiklos ir šios srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimas ir priimti sprendimai dėl licencijų, leidimų ar laikinųjų leidimų išdavimo, pakeitimo ar panaikinimo;
- nagrinėti ir vertinti saugą pagrindžiantys bei kiti saugos požiūriu aktualūs dokumentai;
- Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūra;
- Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos (toliau – Maišiagalos RAS) eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūra;
- panaudoto branduolinio kuro saugyklų eksploatavimo saugos priežiūra;
- radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių statybos ir eksploatavimo saugos priežiūra;
- branduolinės energetikos objektų (BEO) ir branduolinių medžiagų fizinės saugos priežiūra;
- licencijas ir veiklos leidimus turinčių ūkio subjektų priežiūra;

Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija

VERTYBĖS

SKAIDRUMAS

**SAŽININGUMAS
IR NEŠALIŠKUMAS**

**ATVIRUMAS
POKYČIAMS**

KOMPETENCIJA

BENDRADARBIAVIMAS

ATSAKOMYBĖ

VIZIJA

DARBAS VATESI

garbingas, vertinamas
ir motyvuojantis

**BRANDUOLINĖS SAUGOS
REGULIAVIMAS**

aiškus ir teisingas

VISUOMENĖ IR APLINKA

patikimai apsaugotos pagal aukščiausius
šiuolaikinius saugos standartus

- Lietuvos Respublikos priimtųjų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų vykdymo priežiūra;
- tarptautinių įsipareigojimų vykdymas, ataskaitų rengimas ir teikimas;
- VATESI kompetencijai priskirtų valstybės informacinių išteklių tvarkymas;
- branduolinės energetikos saugą reglamentuojančių teisės aktų rengimas;
- ūkio subjektams ir valstybės institucijoms teikiamos konsultacijos;
- kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugos vertinimas;
- pasirengimas galimoms branduolinėms ir radiologinėms avarijoms, kurios gali įvykti Lietuvoje ir už jos ribų.

VATESI veiklos tikslai ir pasiekti rodikliai

VATESI veiklos tikslas – vykdant valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą siekti, kad Lietuvoje būtų užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis.

Veiklos tikslo pasiekimui įvertinti numatyti du poveikio rodikliai, kurie 2025 m. buvo pasiekti:

- Lietuvos BEO nebuvo antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) (siektina poveikio rodiklio reikšmė – 0);
- nenustatyta atvejų, kai netaikiams tikslams būtų panaudotos Lietuvoje esančios branduolinės medžiagos, branduolinės dvejopo naudojimo prekės ar būtų vykdomi nedeklaruoti moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, susijusi su branduolinio kuro ciklu (siektina poveikio rodiklio reikšmė – 0).

2025 m. VATESI, vykdydama Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros programą, sėkmingai įgyvendino keturis tęstinės veiklos uždavinius:

- autorizuoti VATESI priskirtos priežiūros srities veiklas ir vykdyti jų priežiūrą;
- tobulinti branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemą;
- vertinti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių atitiktį tarptautinių saugos standartų reikalavimams ir pasirengti galimoms branduolinėms ir radiologinėms avarijoms šiuose objektuose;
- užtikrinti VATESI veiklą.

2025 m. VATESI, vykdydama Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros programą, pasiekė beveik visas planuotas stebėsenos rodiklių reikšmes:

- pirmojo lygio įvykių pagal INES, susijusių su pakopinės apsaugos (angl. *defence in depth*) principo užtikrinimo trūkumais, nebuvo (planuota reikšmė – ne daugiau kaip 1);

- pirmojo lygio įvykių pagal INES, susijusių su radionuklidų išmetimais ir apšvita jonizuojančiąja spinduliuote, nebuvo (planuota reikšmė – ne daugiau kaip 1);
- pirmojo lygio įvykių pagal INES, susijusių su branduolinio saugumo įvykiais, nebuvo (planuota reikšmė – ne daugiau kaip 1);
- 100 proc. sprendimų dėl paraiškų gauti ar pakeisti licenciją, leidimą ar laikinąjį leidimą, panaikinti jų galiojimo sustabdymą ar panaikinti galiojimą priimta teisės aktų nustatytais terminais (planuota reikšmė – 100 proc.);
- 100 proc. tinkamai išnagrinėti ir įvertinti saugą pagrindžiantys bei kiti saugos požiūriu aktualūs dokumentai (siektina reikšmė – 100 proc.);
- atlikta 100 proc. metiniame patikrinimų plane numatytų patikrinimų (planuota reikšmė – 100 proc.);
- 100 proc. pažeidimų pašalinta poveikio priemonių taikymo dokumentuose nurodytais terminais (planuota reikšmė – 100 proc.);
- 99 proc. laiku parengtos ir Tarptautinei atominės energijos agentūrai (TATENA), Europos Komisijai ir Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai pateiktos išvados, ataskaitos, deklaracijos ar kita informacija branduolinio ginklo neplatavimo srityje (siektina reikšmė – 100 proc.). Viena išvada buvo pateikta viena diena vėliau, nežymus vėlavimas neturėjo neigiamo poveikio veiklai;
- 98 proc. užtikrintas VATESI darbuotojų, vykdančių branduolinės energetikos saugos valstybinę priežiūrą, prieinamumas prie visų VATESI informacinių sistemų (planuota reikšmė – 96 proc.);
- nenustatyta branduolinės energetikos saugos teisės aktų neatitiktį tarptautinėms sutartims, Europos Sąjungos (ES) ir Lietuvos Respublikos teisės aktams (planuota reikšmė – 0);
- 100 proc. įvykdyti Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų rengimo ir peržiūros metiniame plane nustatyti darbai (planuota reikšmė – 100 proc.);
- 100 proc. laiku suteiktos konsultacijos ūkio subjektams (planuota reikšmė – 100 proc.);
- 100 proc. kokybiškai parengtos ir Lietuvos institucijoms laiku pateiktos išvados įvertinant gautą informaciją apie kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugos užtikrinimą (planuota reikšmė – 100 proc.);
- 100 proc. įvertinti gauti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugą pagrindžiantys dokumentai (planuota reikšmė – 100 proc.);
- 100 proc. užtikrintas ankstyvojo pranešimo sistemos funkcionavimas (planuota reikšmė – 100 proc.);
- nenustatyta pasitvirtinusių pranešimų apie neatitiktis iš suinteresuotųjų šalių, kurioms VATESI teikia administracines paslaugas (planuota reikšmė – 0);

VATESI 2025 m. skaičiais

VATESI darbuotojų

55

Ūkio subjektų patikrinimų

41

Prižiūrimų radiacinės saugos
srities licencijų ir leidimų

31

Prižiūrimų branduolinių
medžiagų turėtojų

13

Nustatyta ir pašalinta
pažeidimų

18

Pirmojo ir aukštesnio lygio
įvykių pagal INES

0

Prižiūrimų branduolinės saugos
srities licencijų ir leidimų

27

Suteikta konsultacijų
(žodinės konsultacijos)

111

- lėšų panaudojimą kontroliuojančios institucijos nenustatė nė vieno atvejo, kai VATESI skirtos biudžeto lėšos būtų panaudotos ne pagal paskirtį (planuota reikšmė – 0);
- apmokyta 96,43 proc. VATESI darbuotojų (planuota reikšmė – 85 proc.);
- atlikta 25,3 proc. mažos vertės viešųjų pirkimų, atliekamų Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos priemonėmis ir per Centrinės perkančiosios organizacijos katalogą, nuo visų mažos vertės pirkimų vertės (planuota reikšmė – 25 proc.).

Pagrindiniai 2025 m. įvykiai

Vasario 27 d. VATESI priėmė VĮ Ignalinos atominės elektrinės paraišką dėl leidimo vykdyti abiejų energijos blokų reaktorių įrenginių garo būgnų-separatorių išmontavimo darbus ir suderino saugai vertinti reikalingų dokumentų pateikimo grafiką.

Kovo 17-28 d. Vienoje (Austrija) vykusiame Jungtinę panaudoto kuro tvarkymo saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos konvenciją pasirašiusių šalių atstovų apžvalginiame susitikime pristatyta Lietuvos ataskaita ir patvirtinta, kad šalis tinkamai vykdo įsipareigojimus pagal šią Jungtinę konvenciją.

Birželio 24-25 d. VATESI kartu su kitomis Lietuvos institucijomis dalyvavo TATENA organizuotose tarptautinėse avarinės parengties pratybose „ConvEx-3“, kuriose buvo tikrinamas pasirengimas reaguoti į branduolines avarijas, galinčias turėti tarpvalstybinį poveikį.

Birželio 30 d. VATESI išdavė leidimą VĮ Ignalinos atominėi elektrinei pramoniniu būdu eksploatuoti Visagino savivaldybėje, šalia Ignalinos AE, įrengtą labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekyną.

Rugpjūčio 29 d. VATESI pateikė TATENA dešimtąją Lietuvos ataskaitą apie įsipareigojimų pagal Branduolinės saugos konvenciją įgyvendinimą; tai pirmoji Lietuvos kaip šalies, nebeturinčios branduolinių įrenginių pagal šios konvencijos nuostatas, ataskaita.

Spalio mėn. VATESI ir Radiacinės saugos centro (RSC) atstovai lankėsi Visagine, Zarasuose ir Ignalinoje, kur pristatė branduolinės energetikos objektų (BEO) radiologinį poveikį žmonėms ir aplinkai, atsakė į gyventojams rūpimus klausimus.

Spalio 21-22 d. Vilniuje vyko parengiamasis TATENA Branduolinės ir radiacinės saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemos kompleksinio vertinimo misijos (angl. *Integrated Regulatory Review Service mission*, toliau – IRRS misija) susitikimas.

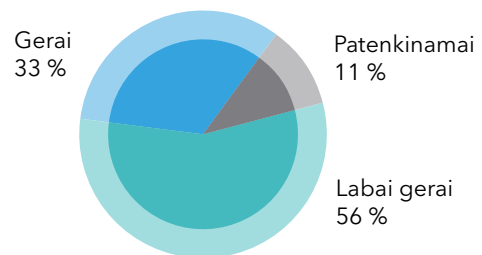
Gruodžio 17 d. VATESI išdavė VĮ Ignalinos atominėi elektrinei leidimą vykdyti abiejų energijos blokų garo būgnų-separatorių išmontavimo ir dezaktyvavimo darbus pagal suderintą technologinį projektą.

Suinteresuotųjų šalių VATESI veiklos vertinimas

VATESI suinteresuotųjų šalių apklausa 2025

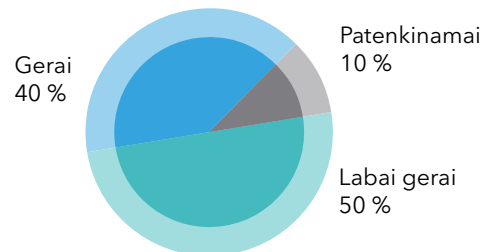
Suteiktų konsultacijų vertinimas

Prižiūrimi ūkio subjektai

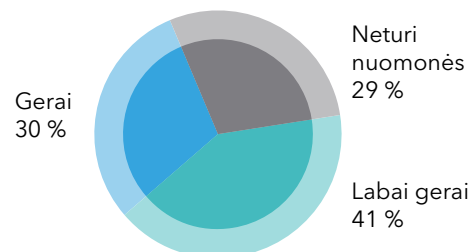
VATESI veiklos vertinimas

Prižiūrimi ūkio subjektai

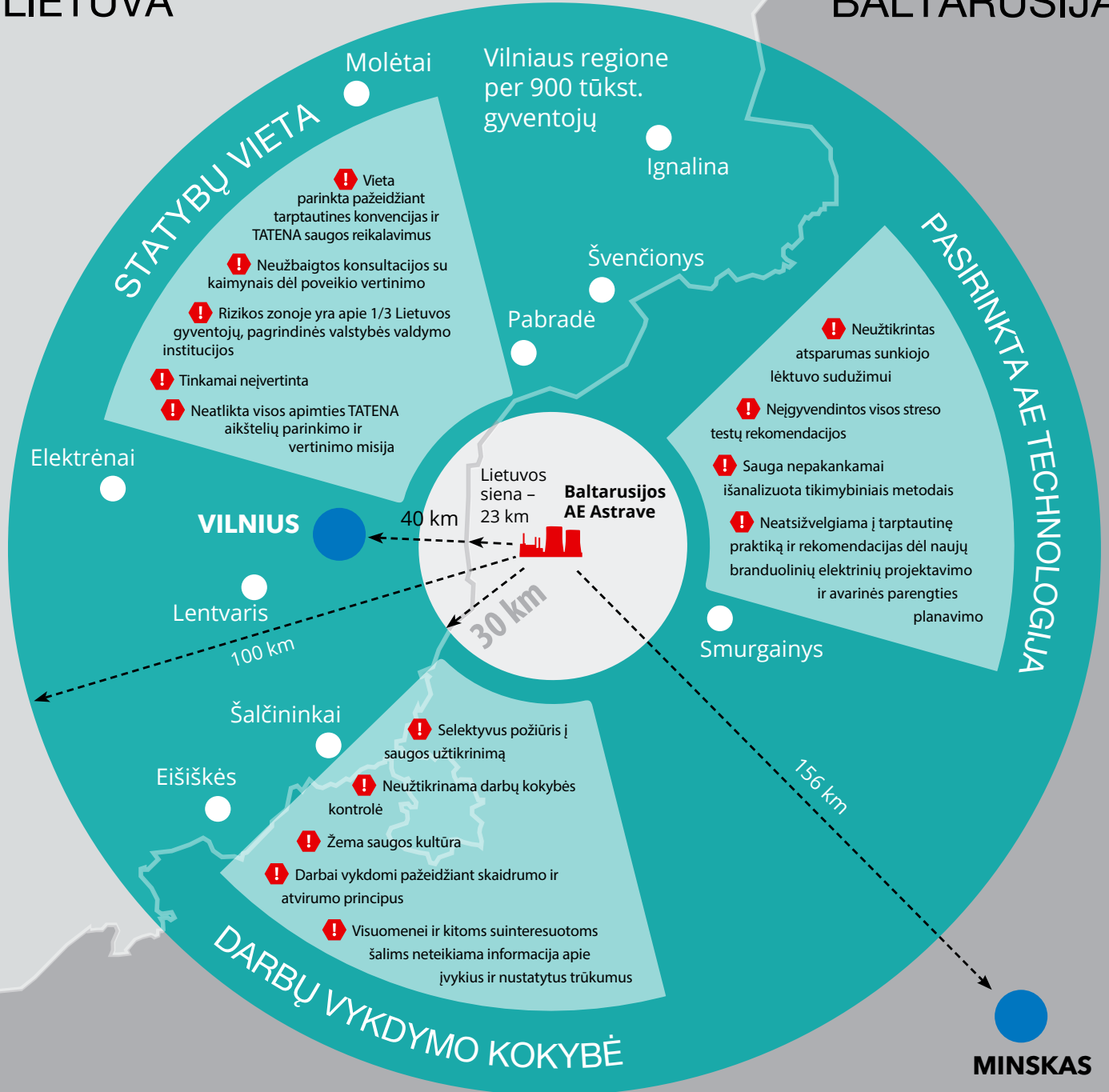
Tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir partnerystės vertinimas

Valstybės institucijos

LIETUVA

BALTARUSIJA

VATESI pasirengimas vykdyti civilinės saugos funkcijas

Civilinė sauga – veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų, nevyriausybinių organizacijų, gyventojų ir kitų asmenų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksmais joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų valdymą ir jų padarinių šalinimą. Civilinę saugą mūsų šalyje reglamentuoja Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymas, kuris nustato krizių ir ekstremaliųjų situacijų prevencijos, pasirengimo krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, jų valdymo ir padarinių šalinimo teisinius pagrindus.

Gresiant ar įvykus branduolinei arba radiologinei avarijai Lietuvoje ar kaimyninėse valstybėse, kai yra grėsmė, kad į šalies teritoriją pateks radioaktyviųjų medžiagų, susidariusi situacija valdoma vadovaujantis Valstybiniu gyventojų apsaugos planu branduolinės ar radiologinės avarijos atveju (toliau – planas). Šis planas nustato civilinės saugos priemones organizuojant ir vykdamas apsaugomuosius veiksmus, kuriais siekiama apsaugoti gyventojus, jų turtą ir aplinką nuo jonizuojančiosios spinduliuotės ir radioaktyviojo užterštumo, reglamentuoja gresiančios ar susidariusios valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valdymo organizavimą, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų ir ūkio subjektų funkcijas šioje srityje. Vadovaudamasi šiuo planu, VATESI vertina situaciją ir prognozuoja branduolinės ar radiologinės avarijos BEO eigą, atlieka avarijos metu į aplinką išmetamų radionuklidų ir jų aktyvumo vertinimą, teikia informaciją valstybės institucijoms, Europos Komisijai, TATENA ir kaimyninėms valstybėms.

Siekiant tobulinti ir praktiškai įtvirtinti civilinės saugos sistemos subjektų įgūdžius vykdyti numatytas funkcijas, planas reguliariai išbandomas pratybų metu ir pagal poreikį atnaujinamas. VATESI Ekstremaliųjų situacijų operacijų centro nariai turi būti pasirengę reaguoti į branduolines ir radiologines avarijas, todėl nuolat dalyvauja mokymuose, įvairaus lygio pratybose ir ryšio patikrinimo testuose.

2025 m. centro nariai dalyvavo 2 tarptautinio lygio, 1 tarpinstitucinio lygio ir 4 tarptautinėse ryšio patikrinimo pratybose, kėlė kvalifikaciją VATESI organizuojamuose avarinės parengties ir civilinės saugos mokymuose, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento Ugniagesių gelbėtojų mokyklos organizuojamuose civilinės saugos mokymuose bei TATENA rengiamuose mokymo kursuose.

2025 m. taip pat buvo tęsiamas susirašinėjimas su Baltarusijos ekstremaliųjų situacijų ministerija dėl Baltarusijos atominės elektrinės (toliau – Baltarusijos AE) saugos klausimų. Gavus neišsamius atsakymus, rengtos išvados ir informacija Lietuvos suinteresuotosioms institucijoms ir visuomenei.

Baltarusija nėra pateikusi konkrečios informacijos, kaip buvo pasirinkta atominės elektrinės statybos vieta, nes avarijos joje atveju net 1/3 Lietuvos gyventojų gali būti paveikti jonizuojančiosios spinduliuotės ir mūsų šalies atsakingoms institucijoms tokiomis sąlygomis būtų

Darbas VATESI Ekstremaliųjų situacijų operacijų centre pratybų metu

ypač sudėtinga valdyti galimos avarijos padarinius. Siekiant tinkamai apsaugoti gyventojus ir pateikti jiems aktualius duomenis, vertinta informacija apie neplanuotus Baltarusijos AE išjungimus, stiprintas institucijos avarinio pasirengimo lygis ir bendradarbiavimas su kitomis atsakingomis institucijomis.

2025 m. VATESI įgyvendino 2022–2025 m. VATESI ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plane 2025 m. numatytas gaisro, užkrečiamųjų ligų, elektroninių ryšių tiekimo ir (ar) komunikacijų sistemų sutrikimo ir (ar) gedimų, įskaitant įvykusius dėl kibernetinių atakų, šilumos energijos tiekimo sutrikimų ir (ar) gedimų šildymo sezono metu rizikos prevencijos, pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms, susijusioms su branduolinėmis avarijomis, priemones.

Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo pokyčiai

Viena esminių tinkamos branduolinės energetikos saugos užtikrinimo sistemos prielaidų – aiškus ir nuoseklus teisinis reglamentavimas, atitinkantis branduolinės energetikos veiklos keliamų grėsmių profilio pokyčius.

VATESI, siekdama tinkamai planuoti teisės aktų rengimo procesą, rengia Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų tobulinimo programą 5 metams ir Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų rengimo ir peržiūros metinį planą.

2025 m. pagal priežiūros sritį patvirtintų naujų ir pakeistų saugos reikalavimų skaičius:

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymas	1
Fizinė sauga	2
Radiacinė sauga	1
Branduolinių, daliųjų ir branduolinio kuro ciklo medžiagų vežimas	1

ŪKIO SUBJEKTŲ VEIKLOS LICENCIJAVIMAS IR PRIEŽIŪRA

Ūkio subjektų veiklos licencijavimas ir priežiūra

Ūkio subjektų veiklos licencijavimas

VATESI prižiūrėjo šias VATESI licencijų, leidimų ir sertifikatų turėtojų veiklas:

- VĮ Ignalinos atominės elektrinės** veiklas pagal VATESI išduotų licencijų, leidimų ir sertifikatų sąlygas:
 - radioaktyviųjų atliekų atliekyno, skirto vidutiniškai radioaktyvioms atliekoms saugoti, statybą;
 - radioaktyviųjų atliekų atliekyno, skirto mažai radioaktyvioms atliekoms saugoti, eksploatavimą ir atliekyno išbandymus, įvežant ir naudojant radioaktyviąsias atliekas, iki atliekyno pramoninio eksploatavimo pradžios;
 - radioaktyviųjų atliekų atliekyno, skirto mažai radioaktyvioms atliekoms saugoti, pramoninį eksploatavimą;
 - šių panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių eksploatavimą: dviejų panaudoto branduolinio kuro saugyklų, kietųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklos, kietųjų radioaktyviųjų atliekų apdorojimo įrenginių, sucementuotų skystųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklos ir cementavimo įrenginio, bitumuotų radioaktyviųjų atliekų saugyklos ir skystųjų radioaktyviųjų atliekų talpyklų, taip pat Ignalinos AE eksploatavimo metu pildytų dviejų kietųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklų eksploatavimą;
 - Maišiagalos RAS eksploatavimo nutraukimą;
 - šių Ignalinos AE aikštelėje esančių BEO eksploatavimo nutraukimą: Ignalinos AE 1-ojo ir 2-ojo energijos bloką, radioaktyviųjų atliekų bitumavimo įrenginio, nepanaudoto branduolinio kuro saugyklos;
 - Ignalinos AE radionuklidais užterštų konstrukcijų, sistemų ir komponentų dezaktyvavimo ir (ar) išmontavimo darbus pagal VATESI išduotus leidimus;
 - Maišiagalos RAS esančių ir jos eksploatavimo nutraukimo metu susidariusių radioaktyviųjų atliekų vežimą pagal VATESI išduotą licenciją vežti branduolinio kuro ciklo medžiagas ir Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatymo 1 priede nurodytas

branduolines ir daliąsias medžiagas nustatytais kiekiais, taip pat pasirengimą Lietuvos Respublikoje vežti paliktąsias branduolinio kuro ciklo medžiagas, paliktąsias bei kitų darytojų branduolines ir daliąsias medžiagas nustatytais kiekiais.

- 31 ūkio subjekto** (tarp jų yra ir VĮ Ignalinos atominė elektrinė) veiklas pagal 2025 m. gruodžio 31 d. galiojančias branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijas vykdyti veiklą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais arba jų aplinkoje, kurias VATESI, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymu, yra išdavusi įmonėms, atliekančioms darbus Ignalinos AE teritorijos kontroliuojamojoje zonoje.
- Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Fizinių ir technologijos mokslų centro** veiklą, naudojant uždaruosius jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius su branduolinėmis medžiagomis pagal VATESI išduotą licenciją Branduolinės saugos įstatymo 1 priede nustatytais kiekiais įsigyti, turėti ir naudoti nurodytas branduolines medžiagas ir daliąsias medžiagas.
- Branduolinio ginklo neplatiniimo srityje, be Ignalinos AE ir Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Fizinių ir technologijos mokslų centro, VATESI dar prižiūri **3 ūkio subjektus**, turinčius branduolinių medžiagų bei Europos Komisijos suteiktą branduolinių medžiagų balanso zonos kodą, tačiau neprivalančius turėti licencijos, nurodytos Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje, ir **4 ūkio subjektus**, turinčius branduolinių medžiagų ir jas apskaitančius VATESI branduolinių medžiagų balanso zonoje, tačiau neprivalančius turėti licencijos, nurodytos Branduolinės saugos įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje.

VATESI nagrinėtos paraiškos gauti licencijas ir leidimus

2025 m. VATESI nagrinėjo 28 paraiškas ir prašymus: 6 paraiškas gauti Branduolinės saugos įstatyme numatytas licencijas ir leidimus, 1 paraišką gauti Radiacinės saugos įstatyme numatytą leidimą ir 21 prašymą pakeisti

ar panaikinti Radiacinės saugos įstatyme numatytas licencijas.

Nagrinėtos šios VĮ Ignalinos atominės elektrinės pateiktos paraiškos gauti Branduolinės saugos įstatyme numatytas licencijas ir leidimus:

- paraiška gauti leidimą pradėti Labai mažai radioaktyvių atliekų atliekyno pramoninį eksploatavimą;
- paraiška gauti licenciją statyti ir eksploatuoti bitumuotų radioaktyviųjų atliekų atliekyną;
- 4 paraiškos gauti leidimus vykdyti Ignalinos AE radionuklidais užterštos įrangos (2-ojo energijos bloko reaktoriaus darbo zonų R1 ir R2 įrangos, 1-ojo ir 2-ojo energijos blokų būgnų-separatorių, 2-ojo energijos bloko mažai druskingo vandens kaupimo talpyklų įrangos ir 1-ojo energijos bloko B1 statinių įrangos) dezaktyvavimą ir išmontavimą.

2025 m. VATESI nagrinėjo 1 paraišką išduoti radioaktyviųjų medžiagų vežimo leidimą, numatytą Radiacinės saugos įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje (2025 m. lapkričio 19 d. VĮ Ignalinos atominė elektrinė išduotas leidimas Nr. 43.4-1 išvežti radionuklidais užterštas vaizdo stebėjimo kameras (14 vnt.) iš Ignalinos AE energijos blokų centrinių salių, baseinų išlaikymo salių ir transportavimo koridorių, grąžinant jas TATENA).

Be to, VATESI išnagrinėjo ir suderino vieną paraišką dėl leidimo vežti radioaktyvias medžiagas, kurios priskiriamos branduolinėms medžiagoms, o leidimą vežti išduoda RSC.

2025 m. iš viso VATESI priėmė 26 sprendimus dėl licencijų ir leidimų išdavimo, panaikinimo ar pakeitimo: išdavė 1 leidimą pradėti BEO pramoninį eksploatavimą, 2 leidimus vykdyti Ignalinos AE išmontavimo darbus, suderino 1 paraišką gauti vežimo leidimą ir išdavė 1 radioaktyviųjų medžiagų vežimo leidimą, numatytą Radiacinės saugos įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje, be to, vykdydama branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais priežiūrą, VATESI panaikino 3 licencijas ir pakeitė 18 licencijų priedų.

2025 m. įteisintos veiklos ir leidimais reguliuojamos veiklos priežiūros procesų metu nebuvo nustatyta veiklos pažeidimų.

3 branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijos panaikintos gavus sprendimus nutraukti įteisintą veiklą priėmusių ūkio subjektų prašymus.

Susipažinti su informacija, teikiama nuolatos atnaujinamuose VATESI išduotų licencijų, leidimų, laikinųjų leidimų ar pažymų apie registruojamos veiklos duomenis sąrašuose, galima interneto svetainės vatesi.lrv.lt skiltyje „Paslaugos“.

Ūkio subjektų veiklos priežiūra

Patikrinimai

VATESI ūkio subjektų veiklos patikrinimus atlieka branduolinės, radiacinės ir fizinės saugos srityse bei tose srityse, kurios susijusios su reikalavimų, atsirandančių dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų, vykdymu.

Patikrinimų tikslas yra patikrinti ūkio subjektų vykdomos ar planuojamos vykdyti veiklos atitiktį galiojantiems teisės aktams ir branduolinės saugos normatyviniams techniniams dokumentams.

VATESI, siekdama veiksmingai panaudoti finansinius ir žmogiškuosius išteklius, vykdydama ūkio subjektų veiklos patikrinimus vadovaujasi proporcingumo principu (angl. *graded approach*), t. y. didesnę dėmesį koncentruoja į didesnę riziką gyventojams, aplinkai ir prižiūrimum ūkio subjektų darbuotojams galinčias sukelti veiklos sritis, susijusias su sauga, kartu siekdama nesukelti ūkio subjektams nepagrįstos naštos. Patikrinimų sritys atrenkamos įvertinus su rizika tiesiogiai susijusius aspektus – radionuklidų kiekį, sudėtį ir fizinę būseną BEO ar atskirame jo įrenginyje, šių radionuklidų pasklidimo galimybę ir galimą poveikį darbuotojams, gyventojams ir aplinkai, fizinių saugos barjerų, sulaikančių radionuklidus, suirimo riziką, branduolinių medžiagų ar kitų radioaktyviųjų medžiagų prieinamumą, į tai, kiek darbuotojų ar gyventojų gali neigiamai paveikti ūkio subjekto veikla, BEO ar atskirų jo įrenginių veikimo sutrikimas.

VATESI darbuotojų vykdomi ūkio subjektų patikrinimai planuojami ir atliekami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytais ūkio subjektų veiklos priežiūros principais ir kitomis ūkio subjektų priežiūrą reglamentuojančiomis nuostatomis.

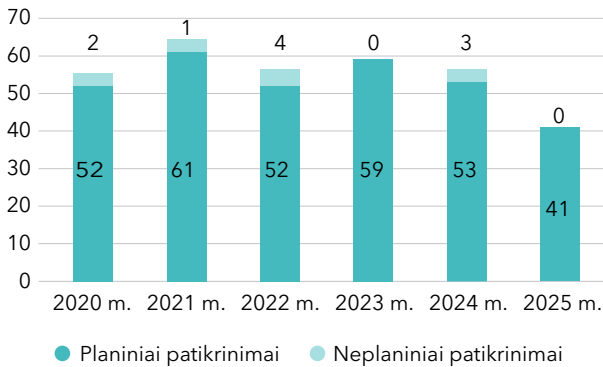
Siekdama sistemiskai planuoti ūkio subjektų veiklos patikrinimus ir jiems skirtus išteklius, VATESI 2025 m. pabaigoje parengė 2026–2030 m. patikrinimų programą. Ši programa parengta atsižvelgiant į planuojamus pateikti ūkio subjektų prašymus įgyti licencijas ar leidimus bei ūkio subjektų vykdomą ar numatomą vykdyti veiklą, pavyzdžiui, įrangos demontavimą, modifikacijas.

Vadovaujantis patikrinimų programa kiekvienais metais parengiamas metinis VATESI patikrinimų planas, kuris yra pagrindas planiniams patikrinimams atlikti.

Pagal planavimo aspektus VATESI patikrinimai skirstomi į planinius ir neplaninius.

2025 m. iš viso atliktas 41 patikrinimas (2024 m. – 56): 33 reguliarieji, 7 tiksliniai ir 1 techninis.

2020–2025 m. VATESI darbuotojų atlikti patikrinimai

Daugiausia patikrinimų atlikta VĮ Ignalinos atominėje elektrinėje – 35 (2024 m. – 43). Jų metu pirmiausia buvo siekiama patikrinti, kaip vykdoma galutinai sustabdytų energijos blokų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų techninė priežiūra, kaip įgyvendinami saugos reikalavimai vykdant 1-ojo ir 2-ojo energijos blokų neberekalingos įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo darbus, atliekant radioaktyviųjų atliekų tvarkymo darbus, kaip užtikrinama BEO, branduolinių ir kitų radioaktyviųjų medžiagų fizinė, radiacinė ir priešgaisrinė sauga, kibernetinis saugumas, avarinė parengtis, kaip vykdomi branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimai, darbuotojų mokymai ir užtikrinama jų kompetencija.

2025 m. VATESI darbuotojai atliko 1 techninį patikrinimą. Tikrinta, kaip atliekama saugai svarbių slėginių komponentų techninė patikra ir įvertinama tikrinamos įrangos techninė būklė. Šio patikrinimo metu aiškintasi, kaip atliekami saugai svarbių slėginių komponentų, garinimo aparatų hidrauliniai bandymai. Vykdydami šį patikrinimą pažeidimų ir gerosios praktikos neatitiktį nenustatyta.

VATESI darbuotojai 2025 m. po vieną patikrinimą atliko:

- RSC ir UAB „Polimaster Europe“ tikrinta, kaip atliekama turimų branduolinių medžiagų fizinė inventarizacija;
- UAB „Shindler liftas“, UAB „Nau“, UAB „Elbalt“ ir UAB „You&Expert“ patikrinta, ar laikomasi radiacinės saugos reikalavimų, vykdant veiklą jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje.

Patikrinimų veikloje dalyvavo 27 VATESI darbuotojai. Vidutinė patikrinimo trukmė – 4 valandos (2024 m. – 4), skaičiuojant inspektorių praleidžiamą laiką tikrinamuose objektuose ir bendravimą patikrinimo tikslais su ūkio subjekto atsakingais darbuotojais.

2025 m. patikrinimų metu nustatyta 18 pažeidimų (2024 m. – 13), 5 mažareikšmiai teisės aktų

reikalavimų pažeidimai (toliau – mažareikšmis pažeidimas) (2024 m. – 5) ir 1 gerosios praktikos neatitiktis. Dar 3 pažeidimai buvo nustatyti išnagrinėjus saugą pagrindžiančius dokumentus ir nuolatinės BEO priežiūros metu. 20 nustatytų pažeidimų atvejų buvo taikytos poveikio priemonės – privalomi vykdyti nurodymai. Dėl 3 nustatytų mažareikšmių pažeidimų taikytos poveikio priemonės – nurodymai pašalinti mažareikšmius pažeidimus. Likę pažeidimai ir mažareikšmiai pažeidimai buvo pašalinti patikrinimų ataskaitų rengimo metu ir dėl to poveikio priemonės netaikytos. Nustatytų pažeidimų pobūdis – teisės aktų nuostatų, įpareigojančių ūkio subjektus nustatyti tam tikrų procesų vykdymo tvarką ir laikytis savo vadybos sistemos arba kituose normatyviniuose techniniuose dokumentuose nurodytų įsipareigojimų, nesilaikymas. Pažeidimų nustatyta saugos vertinimo, vadybos sistemos, radioaktyviųjų atliekų tvarkymo, fizinės saugos ir kitose priežiūros srityse. Ūkio subjektas, pašalinęs patikrinimo ataskaitoje ar kontroliniame klausimyne-ataskaitoje nurodytus pažeidimus, apie tai informavo VATESI, pateikdamas tai patvirtinančius dokumentus. 2025 m. nustatyti pažeidimai ūkio subjektų buvo šalinami laiku ir tinkamai.

VATESI darbuotojai nuolat analizuoja patikrinimų, seminarų ar darbinių pasitarimų metu įgytą patirtį, žinias ir informaciją, teikia pasiūlymus, kaip tobulinti vykdomą patikrinimų veiklą ir ją reglamentuojančius dokumentus.

Stažuocių, mokymo kursų metu susipažįstama su kitų šalių praktika tikrinant veiklas branduolinės energetikos srityje. Gautos žinios taikomos atliekant ūkio subjektų veiklos patikrinimus.

Patikrinimo metu

Nuo 2018 m. VATESI dalyvauja Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos vykdomame ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pažangumo (švieslentės) vertinime, kurio pagrindinis tikslas yra verslo priežiūros sistemos tobulinimas Lietuvoje siekiant užtikrinti, kad priežiūra nenulemtų nepagrįstos naštos ūkio subjektams. 2025 m. pabaigoje paskelbti priežiūros institucijų vertinimo (švieslentės) 2024 m. rezultatai – VATESI pažangumo indeksas 9,44 (4 vieta iš 44 institucijų).

VATESI, įvertinusi Ekonomikos ir inovacijų ministerijos pateiktas rekomendacijas, ir toliau tobulina ūkio subjektų priežiūrą, diegdama pažangias verslo priežiūros priemones.

Eksplloatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų techninė priežiūra

VĮ Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų vykdomos BEO saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų techninės priežiūros tikslas – užtikrinti, kad BEO esantys įrenginiai veiktų patikimai ir saugiai. VATESI branduolinės saugos reikalavimuose nustatyta, kad įmonė kasmet turi planuoti ir vykdyti saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų techninę priežiūrą. Kiekvienais metais įmonė VATESI pateikia metinę saugos ataskaitą, kurioje nurodoma apibendrinta informacija apie VĮ Ignalinos atominės elektrinės Techninės priežiūros skyriaus darbuotojų atliktus techninės priežiūros darbus pagal patvirtintus planus-grafikus. VATESI 2025 m. patikrinimų metu tikrino saugai svarbios įrangos būklę, vertino, ar techninio patikrinimo darbų rezultatai buvo tinkamai dokumentuoti ataskaitose, darbų atlikimo aktuose, operatyvinio personalo žurnaluose ir specialioje informacinėje sistemoje apie vykdomus techninės priežiūros darbus.

2025 m. VATESI specialistai nagrinėjo Ignalinos AE panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų saugyklų technologinius eksploataavimo reglamentus, pateikė pastabų dėl jų ir juos suderino. Išanalizavo ir pateikė pastabų dėl 1-ojo ir 2-ojo blokų ir bendrų elektrinės objektų saugai svarbių sistemų sąrašo, suderino BEO saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų, kurių senėjimą reikia valdyti, sąrašą bei atnaujintą kėlimo įrenginių ir jų įrangos sąrašą.

Patikrinimų Ignalinos AE metu ir vykdydami ataskaitų peržiūrą specialistai vertino techninės priežiūros darbų rezultatus ir teikė savo išvadas. VATESI specialistai tikrino ir vertino, kaip kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo, tvarkymo ir saugojimo įrenginiuose, panaudoto branduolinio kuro saugyklose, Trumpaamžių labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekyne, bitumuotų radioaktyviųjų atliekų saugykloje, nekontroliuojamų lygių matavimo

įrenginiuose, demontuojamuose 1-ame ir 2-ame energijos blokuose buvo vykdoma saugai svarbių sistemų ir komponentų, įskaitant saugai svarbius kėlimo įrenginius ir jų įrangą bei matavimo prietaisus ir valdymo (pramoninės elektronikos ir automatikos) sistemas ir komponentus, techninė priežiūra, ar laiku buvo atliekamas jų remontas, ar vertintas jų likutinis eksploataavimo laikas, ar, pasibaigiant jų projektiniam eksploataavimo laikui, laiku atlikti jų techninės būklės vertinimai ir priimti sprendimai pratęsti jų eksploataavimo laiką. Tikrinant, kaip įmonė užtikrina atitiktį saugos reikalavimams vykdydama BEO statinių ir jų saugai svarbių konstrukcijų techninę priežiūrą, buvo tikrinami 1-asis ir 2-asis energijos blokai, Panaudoto branduolinio kuro saugykla, Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo ir pradinio apdorojimo įrenginys bei radioaktyviųjų atliekų saugyklos.

Apibendrinant galima konstatuoti, kad Ignalinos AE deramą dėmesį skiria saugai svarbios įrangos techninei priežiūrai siekdama, jog ji veiktų patikimai ir saugiai.

Eksplloatavimo nutraukimo veiklos priežiūra

2025 m. VATESI specialistai išnagrinėjo Ignalinos AE mažo druskingumo vandens kaupimo talpyklų (152/2A ir 152/2B pastatai) ir abiejų energijos blokų garo būgnų-separatorių įrenginių išmontavimo ir dezaktyvavimo technologinius projektus bei saugos analizės ataskaitas ir 2025 m. birželio bei gruodžio mėn. išdavė leidimus vykdyti šios įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo darbus. Taip pat 2025 m. sausio mėn. suderino radioaktyviųjų atliekų pirminio apdorojimo aikštelės, esančios bloke (A1), saugos pagrindimo dokumentus.

2025 m. Ignalinos AE pristatė 1-ojo ir 2-ojo energijos blokų reaktorių šerdžių (R3 zonų) išmontavimo koncepcinius projektus ir trūkumų analizės ataskaitas. VATESI pateikė savo pastabas, nes šių koncepcinių projektų pagrindu įmonė toliau rengs abiejų energijos blokų reaktorių šerdžių eksploataavimo nutraukimo projektus.

2025 m. VATESI derino išmontuojamos įrangos (A1 ir A2 blokuose esančių pagrindinių cirkuliacinių siurblių, slėgio ir įsiurbimo kolektorių bei jų pagalbinių sistemų, būgnų-separatorių vamzdinių ir karštųjų dėmių) išmontavimo ir dezaktyvavimo darbų saugą pagrindžiančius dokumentus, 2-ojo energijos bloko įrangos, vandens komunikacijų, esančių virš ir žemiau reaktoriaus (R1 ir R2 darbo zonos), išmontavimo ir dezaktyvavimo projektus bei jų saugos analizės ataskaitų atitiktį branduolinės, radiacinės bei fizinės saugos reikalavimams.

2025 m. gegužės mėn. 1-ojo energijos bloko reaktoriaus specialiojo cheminio vandens valymo (B1 blokas) technologinės įrangos išmontavimo ir dezaktyvavimo

Statomo mažai ir vidutiniškai radioaktyvių atliekų atliekyno patikrinimo metu

projektas bei saugos analizės ataskaita buvo suderinti. Leidimas vykdyti darbus pagal šį projektą bus išduotas patvirtinus Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą.

Ruošiantis griauti Ignalinos AE teritorijoje esančius nebenaudojamus ir ateityje neberekalingus statinius, atliekami radiologiniai matavimai, kurių pagrindu pagrindžiama, kad radionuklidų aktyvumo koncentracija šiuose statiniuose ir teritorijoje aplink juos neviršija nebe kontroliuojamųjų radioaktyvumo lygių ir paviršiaus aktyvumo verčių. Per 2025 m. išnagrinėti 13-os statinių ir įrangos istoriniai vertinimai su pagrindimu, kad statiniai bei įranga ir teritorija aplink juos negalėjo būti paveikti radioaktyviosios taršos. Taip pat vieno statinio patalpos radiologinių tyrimų programa, galutinių radiologinių tyrimų ataskaita ir viename pastate atlikti patvirtinamieji radiologiniai tyrimai patvirtino, kad šioje statinio patalpoje radionuklidų aktyvumo koncentracija neviršija nebe kontroliuojamųjų radioaktyvumo lygių ir paviršiaus aktyvumo verčių.

Nebenaudojamos įrangos išmontavimo darbai Ignalinos AE vyksta pagal atskirai iš anksto parengtus ir suderintus projektus, o jų rezultatai įvertinami atliekant patikrinimus.

Nebenaudojamų pastatų griovimo priežiūra

Ignalinos AE aikštelėje esantys pastatai ir inžineriniai statiniai, kuriuose planuojama vykdyti ar vykdoma veikla su branduolinio kuro ciklo medžiagomis arba kurie yra laikomi paveiktais radionuklidų, taip pat pastatai ir (ar)

inžineriniai statiniai, kurių ir (ar) kuriuose esančių įrenginių viena iš paskirčių yra užtikrinti BEO branduolinę, radiacinę ir (ar) fizinę saugą, laikomi BEO statiniais. VĮ Ignalinos atominė elektrinė, planuodama nugriauti nebenaudojamus pastatus, turi saugą pagrindžiančiuose dokumentuose įrodyti, kad juose neplanuojama ir nevykdoma veikla su branduolinio kuro ciklo medžiagomis, pastatai ir juose esanti įranga nėra skirti branduolinei, radiacinei ir fizinei saugai užtikrinti, pastatuose nėra įrangos, sistemų ir komponentų, kurie bus toliau naudojami ir (ar) būtini objekto eksploatavimui nutraukti, radionuklidų aktyvumo koncentracija šiuose pastatuose neviršija nebe kontroliuojamųjų radioaktyvumo lygių ir paviršiaus aktyvumo verčių, kad griovimo darbai neturės neigiamo poveikio kitoms objekto teritorijoje vykdomoms veikloms branduolinės, radiacinės ar fizinės saugos požiūriu, įskaitant poveikį saugiam objektų eksploatavimui toje pačioje aikštelėje.

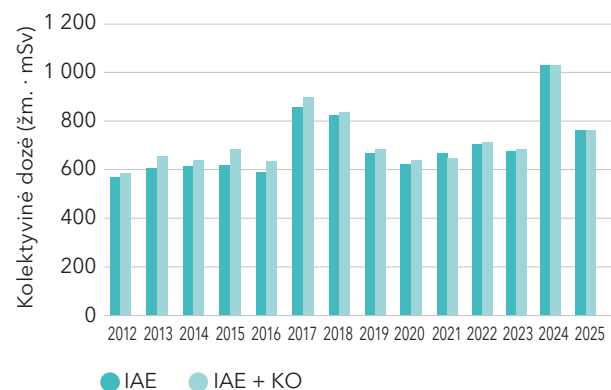
2025 m. VATESI išnagrinėjo 10 saugą pagrindžiančių dokumentų, kuriuose VĮ Ignalinos atominė elektrinė pagrindė, kad BEO statinius galima pripažinti ne branduolinės energetikos statiniais ir vykdyti jų griovimo darbus.

Darbuotojų radiacinės saugos priežiūra

Darbuotojų radiacinės saugos priežiūra buvo vykdoma atliekant patikrinimus ir analizuojant pateiktus dokumentus, kaip įgyvendinami radiacinės saugos reikalavimai.

2025 m. Ignalinos AE ir kitų organizacijų darbuotojų kolektyvinė dozė buvo 757,07 žm. · mSv (Ignalinos AE – 756,57 žm. · mSv, kitų organizacijų – 0,5 žm. · mSv). Palyginti su 2012–2024 m. laikotarpiu, 2025 m. darbuotojų kolektyvinė dozė sumažėjo iki maždaug 2019–2023 m. kolektyvinės dozės lygio. Šiam pokyčiui didžiausią įtaką turėjo kolektyvinės dozės, tvarkant radioaktyvias atliekas, sumažėjimas.

2012–2025 m. Ignalinos AE ir kitų organizacijų (KO) darbuotojų metinės kolektyvinės dozės (žm. · mSv)

2025 m. vykdyta 1 784 Ignalinos AE ir kitų organizacijų darbuotojų individualiosios apšvitos stebėseną. Didžiausia Ignalinos AE darbuotojo individualioji metinė dozė siekė 11,02 mSv, didžiausia kitų organizacijų darbuotojo individualioji metinė dozė – 0,09 mSv. Ignalinos AE ir kitų organizacijų darbuotojų metinės dozės neviršijo metinės efektinės ribinės dozės – 20 mSv, nustatytos Lietuvos higienos normoje HN 73:2018.

Eksplotavimo patirties naudojimas

Siekiant užtikrinti aukštą branduolinės energetikos saugos lygį Lietuvoje ir užkirsti kelią galimoms avarijoms, incidentams, branduolinei, radiacinei ir fizinei saugai svarbiems neįprastiesiems įvykiams, nuolat analizuojama savo ir kitų organizacijų, veikiančių branduolinės energetikos sektoriuje, patirtis (toliau – eksploatavimo patirtis). 2025 m. Ignalinos AE sauga buvo nuolat gerinama ir užtikrinama analizuojant savo ir kitų organizacijų, veikiančių branduolinės energetikos sektoriuje, patirtį.

2025 m. VĮ Ignalinos atominėi elektrinei priklausančiuose BEO užregistruotas 1 neįprastasis įvykis, apie kurį, vadovaujantis nustatytais reikalavimais, privaloma pranešti VATESI. Neįprastojo įvykio metu radioaktyviųjų metalo atliekų pirminio apdorojimo komplekse, kuris nuo pagrindinių jėgainės blokų yra nutolęs daugiau nei 250 metrų, atliekant parengiamuosius pirminių A klasės labai mažai radioaktyviųjų atliekų dezaktyvavimo darbus, kilo šratasvaiddžio įrenginio dulkių rinkiklio vidinis užsidegimas.

Neįprastojo įvykio metu nebuvo pažeisti radionuklidus sulaukantis ir (ar) jonizuojančiąją spinduliuotę slopinantys barjerai ir šis įvykis neturėjo įtakos branduolinės saugos užtikrinimui. Pagal INES 2025 m. įvykęs neįprastasis įvykis buvo klasifikuotas žemiau skalės ribų, t. y. 0 lygiu. Nedidelis neįprastųjų įvykių skaičius ir tai, kad neįprastieji įvykiai neturėjo įtakos pagrindinėms saugos funkcijoms, rodo, jog užtikrinamas aukštas Ignalinos AE ir kitų Lietuvoje esančių BEO saugos lygis.

2025 m. VATESI įvyko 10 Neįprastųjų įvykių ir eksploatavimo patirties analizės komisijos posėdžių, kurių metu nagrinėti VĮ Ignalinos atominėje elektrinėje, taip pat užsienio šalių BEO įvykę neįprastieji įvykiai.

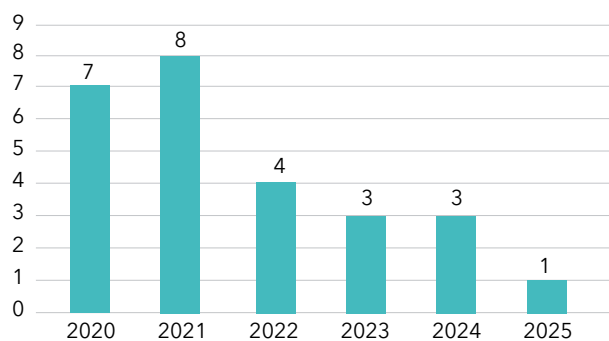
Atsižvelgiant į gautą kitų šalių BEO eksploatavimo patirtį ir neįprastųjų įvykių metu išmoktas pamokas, buvo rengiamos rekomendacijos, susijusios su saugos gerinimu ir užtikrinimu VĮ Ignalinos atominėi elektrinei priklausančiuose BEO. Tokius įvykius nagrinėti ir pritaikyti išmoktas pamokas yra būtina, siekiant užkirsti kelią

Ignalinos atominė elektrinė

panašių įvykių pasikartojimui VĮ Ignalinos atominėi elektrinei priklausančiuose BEO.

Praneštini neįprastieji įvykiai, įvykę VĮ Ignalinos atominėi elektrinei priklausančiuose branduolinės energetikos objektuose 2020–2025 m.

VĮ Ignalinos atominės elektrinės saugos ir saugumo kultūra, darbuotojų mokymai ir atestavimas

VĮ Ignalinos atominės elektrinės saugos ir saugumo kultūra

Organizacijos vadovų požiūris į darbuotojus ir vykdomą veiklą, vadovavimo pobūdis, atsakomybė už saugą, santykiai, darbuotojų skatinimas, mokymas ir mokymasis panaudoti eksploatavimo patirtį – šių ir daugelio kitų veiksnių visuma leidžia įvertinti organizacijos saugos ir saugumo kultūros brandą.

Siekdama įvertinti, kokia saugos ir saugumo kultūros būklė yra VĮ Ignalinos atominėje elektrinėje, ir ją nuolat tobulinti, įmonė 2025 m. kiekvieną ketvirtį analizavo saugos ir saugumo kultūros rodiklius bei jų pokyčius, o gautus rezultatus aptarė vadovybės pasitarimuose. Taip pat vykdyti darbuotojų, įskaitant ir fizinės saugos darbuotojus, mokymai ir instruktavimai pagal numatytus įmonės planus, įmonės tiekėjams ir rangovams parengtos atmintinės apie saugos kultūrą ir su jomis supažindinti jų darbuotojai.

2025 m. VATESI, vykdydama VĮ Ignalinos atominės elektrinės priežiūrą saugos ir saugumo kultūros srityje, nagrinėjo įmonės teikiamas saugos kultūros ataskaitas, branduolinio saugumo kultūros rodiklio įvertinimo ketvirtines ataskaitas, saugos ir saugumo kultūros rodiklių kitimo tendencijas. 2025 m. saugos kultūros rodiklius vertino pagal naują skaičiavimo metodiką, kuri yra tobulinama.

VĮ Ignalinos atominėje elektrinėje atliekamas kasmetinis saugumo kultūros įsivertinimo rodiklis nuo 2020 m. išlieka stabilus ir siekia 99 proc.

VĮ Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų mokymai ir atestavimas

BEO dirbančių darbuotojų atranka, įvadinis ir tęstinis mokymai, periodinis atestavimas ir nuolatinis kompetencijos tobulinimo sistemos gerinimas užtikrina tinkamą darbuotojų kompetencijos lygį ir turi didelę įtaką organizacijos saugos kultūrai. Viena iš sudėtinių VĮ Ignalinos atominės elektrinės veiklos dalių, susijusių su įmonės sauga, – darbuotojų kompetencijos užtikrinimas.

2025 m. VATESI derino už branduolinę saugą atsakingų VĮ Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų mokymų programas ir egzaminų bilietus, dalyvavo 35 specialistų žinių patikrinimo egzaminuose. Ignalinos AE organizuoja įvadinis ir tęstinius mokymus ir atestuoja darbuotojus, siekdama palaikyti turimas kompetencijas bei suteikti jiems naujų žinių ir įgūdžių, kurie būtini dirbant nauja įranga eksploataavimo nutraukimo projektuose.

VĮ Ignalinos atominėje elektrinėje 2025 m. buvo apmokyti ir atestuoti 1 498 asmenys, iš jų – 152 vadovai, 762 specialistai, 561 darbininkas ir 23 tarnautojai. VATESI atestavimo komisijoje atestuoti 6 BEO vadovaujantys darbuotojai. Kiekvienais metais VĮ Ignalinos atominė elektrinė analizuoja darbuotojų kvalifikacijos palaikymo proceso rezultatus ir juos pristato darbuotojų kvalifikacijos palaikymo kurso ataskaitoje. VATESI nagrinėja su darbuotojų kompetencijos užtikrinimu susijusius dokumentus, teikia išvadas, derina svarbiausius

VATESI inspektorius patikrinimo Ignalinos AE metu

techninius normatyvinius dokumentus, taip pat atlieka patikrinimus.

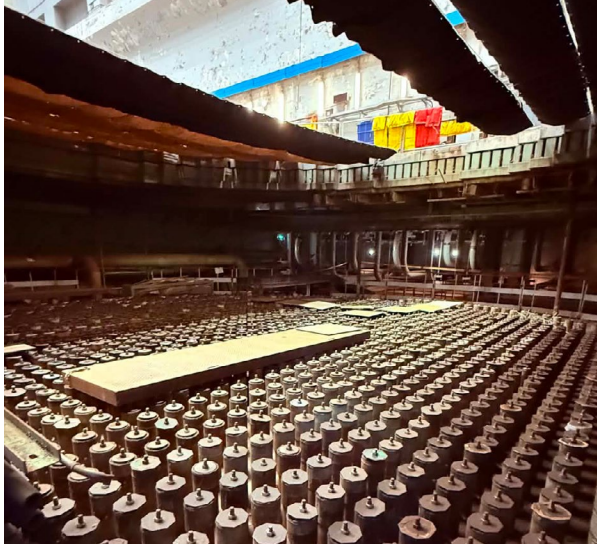
2025 m. VATESI atliko patikrinimą, kaip VĮ Ignalinos atominė elektrinė laikosi branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų, reglamentuojančių žmogiškųjų išteklių valdymą ir tinkamą eksploataavimo darbuotojų žinių bei gebėjimų užtikrinimą. Patikrinimo metu pažeidimų nenustatyta.

Ignalinos AE avarinė parengtis

Vykdamas Ignalinos AE energijos blokų eksploataavimo nutraukimo ir išmontavimo darbus, eksploatuojant ir ruošiantis eksploatuoti naujus radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo objektus, incidentų ir avarijų rizikos nuolat kinta, todėl VĮ Ignalinos atominė elektrinė turi nuolatos vertinti potencialias grėsmes ir atitinkamai atnaujinti avarinės parengties dokumentus bei užtikrinti avarinės parengties organizacijos narių pasirengimą reaguoti į galimus neįprastus įvykius.

Siekiant užtikrinti Ignalinos AE Avarijų valdymo centro parengtį, reguliariai atliekama šio centro įrangos patikra, šalinami aptikti gedimai ir atnaujinami dokumentai. Per 2025 m. pakeistas geriamojo vandens rezervas, vykdyti dyzelinio generatoriaus techninės priežiūros darbai bei papildytos kuro atsargos, pakeisti avarinio perspėjimo sistemos nepertraukiamo maitinimo šaltiniai, atlikti vėdinimo sistemos elektros variklių valdymo įrangos techninės priežiūros darbai ir dozimetrinės kontrolės sistemos profilaktinis patikrinimas.

Ignalinos AE avarinės parengties organizacijos darbuotojų kvalifikacija ir pasirengimas reaguoti į

Reaktoriaus vaizdas išmontavus vandens garo komunikacijas

susidariusias avarines situacijas užtikrinami organizuojant mokymus ir pratybas pagal įmonės vadovo patvirtintą avarinės parengties ir civilinės saugos užsiėmimų, pratybų ir treniruočių vedimo tvarkaraštį. Per 2025 m. surengta 40 mokymų.

2025 m. VĮ Ignalinos atominė elektrinė organizavo stalo ir funkcinės pratybas, kurių metu treniravosi atlikti veiksmus tariamai įvykus sprogimui įmonės patalpose. Pratybų tikslas buvo praktiškai patikrinti avarinės parengties ir priešgaisrinės saugos dokumentų ir instrukcijų tinkamumą, suvaldant neįprastą įvykį, ir tobulinti darbuotojų pasirengimą reaguoti į galimus įvykius.

VATESI specialistai nuolatos bendradarbiauja su VĮ Ignalinos atominės elektrinės specialistais galimų avarijų įmonėje valdymo tobulinimo klausimais, nagrinėja ir derina avarinės parengties dokumentus, reguliariai atlieka patikrinimus.

Į aplinką išmetamų radionuklidų ribojimas

Siekiant apsaugoti aplinką, o kartu ir gyventojus, ribojami iš Ignalinos AE į atmosferą ir Drūkšių ežerą išmetamų radionuklidų aktyvumai. 2025 m. Ignalinos AE atliekamos radiologinės stebėsenos rezultatai pateikti lentelėje.

Radiologinės stebėsenos rezultatai rodo, kad išmetamų radionuklidų aktyvumai neviršija ribinių aktyvumų. 2025 m. didžiausią dalį į atmosferą išmesto radionuklidų aktyvumo sudarė C-14 radionuklido aktyvumas ($7,56 \cdot 10^{10}$ Bq/metus), jis panašus į 2024 m. į atmosferą išmesto C-14 radionuklido aktyvumą ($6,50 \cdot 10^{10}$ Bq/metus).

Kadangi valdoma branduolinė reakcija, dėl kurios susidarydavo trumpaamžių radioaktyviųjų inertinių dujų ir radioaktyviojo jodo (I-131), abiejuose reaktoriuose nebevyksta, suskilus likutiniams radionuklidams, jų į atmosferą nebeišmetama.

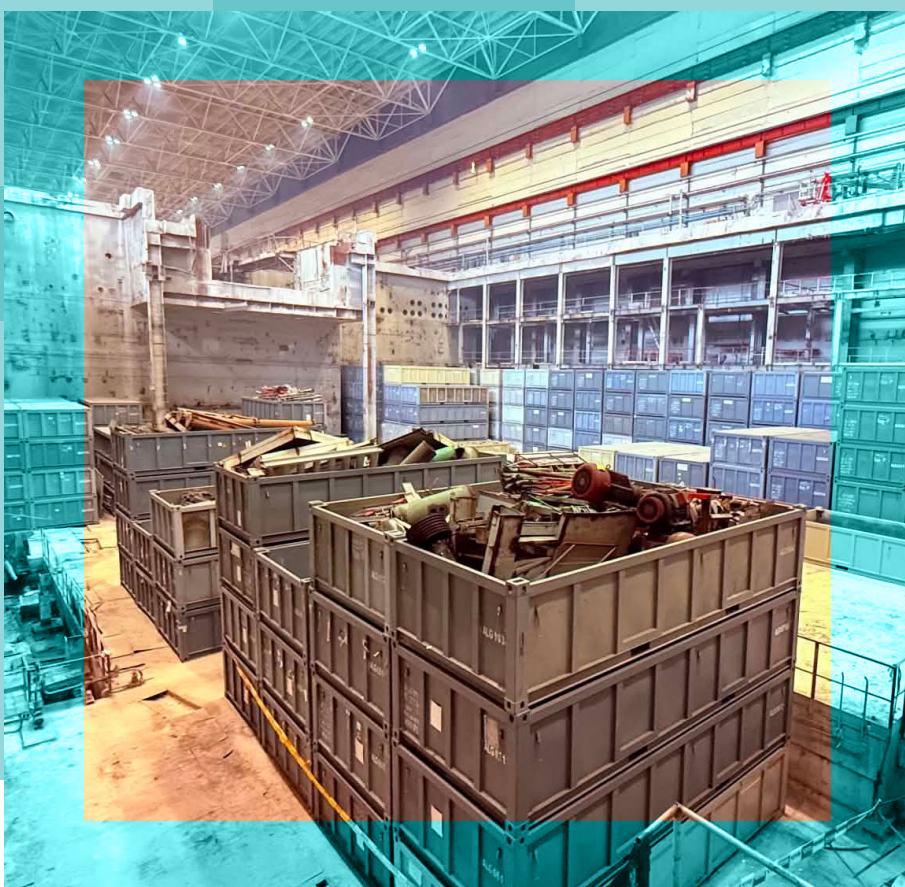
Branduolinės saugos reikalavimuose BSR-1.9.1-2017 nustatyta, kad BEO turi būti projektuojamas, pripažįstamas tinkamu eksploatuoti, eksploatuojamas ir jo eksploatavimas turi būti nutraukiamas taip, jog esant normaliam šio objekto veiklos režimui ir įvykus tikėtiniems eksploatavimo įvykiams iš BEO į aplinką išmetamų radionuklidų nulemta gyventojų metinė efektinė dozė neviršytų apribotosios dozės. Higienos normoje HN73:2018 nustatyta, kad gyventojų apribotoji metinė efektinė dozė yra 0,2 mSv. Išmatavus iš Ignalinos AE į aplinką išmetamų radionuklidų aktyvumus ir įvertinus galimą jų poveikį gyventojams nustatyta, kad reprezentantų apšvita yra nereikšminga ir sudaro labai mažą apribotosios dozės dalį.

Į aplinką išmetamų radionuklidų aktyvumų kontrolės rezultatai rodo, kad 2025 m. Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo parengiamieji darbai bei Ignalinos AE blokų išmontavimo ir dezaktyvavimo projektų darbai buvo vykdomi saugiai.

2025 m. iš Ignalinos AE į aplinką išmestų radionuklidų aktyvumai ir jų nulemtos gyventojų apšvitos dozės

Išmetimų rūšis	Aktyvumas, Bq/metus	Proc. nuo ribinių aktyvumų	Dozė, Sv	Proc. nuo apribotosios dozės
Į atmosferą	$1,01 \cdot 10^{11}$	57,6	$4,55 \cdot 10^{-6}$	2,28
Į vandenį	$5,422 \cdot 10^{10}$	0,36	$2,95 \cdot 10^{-7}$	0,15
Iš viso	$1,55 \cdot 10^{11}$	58	$4,85 \cdot 10^{-6}$	2,43

RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SAUGOS PRIEŽIŪRA

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos priežiūra

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymas apima radioaktyviųjų atliekų perdirbimą, pakuočių formavimą, jų radiologinį apibūdinimą, transportavimą, saugojimą ir dėjimą į atliekyną. Šios veiklos pagrindinis tikslas – tvarkyti radioaktyviąsias atliekas taip, kad jos nekeltų pavojaus žmonėms ir aplinkai.

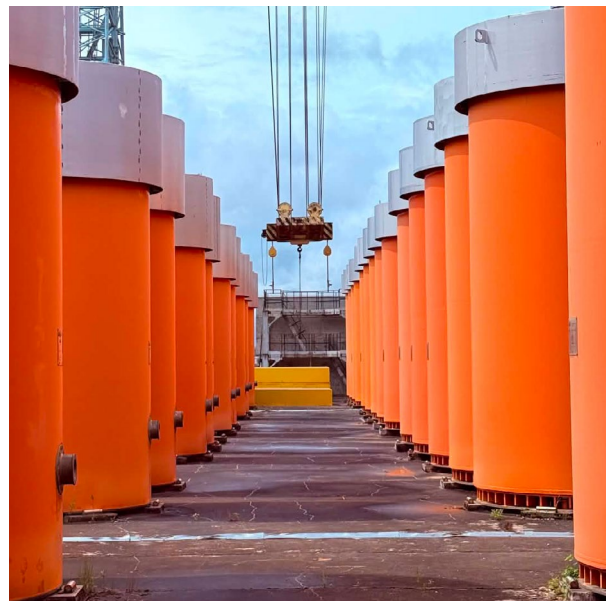
Didžiausias radioaktyviųjų atliekų kiekis (daugiau kaip 99 proc.) Lietuvoje susidaro VĮ Ignalinos atominės elektrinės eksploatuojamuose BEO. Ši įmonė yra ir radioaktyviųjų atliekų tvarkytojas, atsakingas už galutinį atliekų sutvarkymą ir radioaktyviųjų šioms atliekoms skirtų atliekynų eksploatavimą.

VATESI yra svarbiausia radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugą reguliuojanti institucija, kuri nustato reikalavimus, reglamentuojančius radioaktyviųjų atliekų klasifikavimą ir atliekų tvarkymo saugą BEO, licencijuoja radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius, atlikdama patikrinimus prižiūri, kad būtų laikomasi teisės aktų reikalavimų.

Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo priežiūra

Panaudoto branduolinio kuro tvarkymas ir saugojimas

Panaudotas branduolinis kuras yra labai radioaktyvios šilumą išskiriančios atliekos, kurių sudėtyje gaminami dideli daliųjų medžiagų kiekiai. Laikoma, kad panaudotas branduolinis kuras yra tvarkomas saugiai, jei užtikrinama, jog normaliomis ir avarinėmis sąlygomis nevyks grandininė branduolių dalijimosi reakcija, bus vykdomas pakankamas panaudoto branduolinio kuro rinklių aušinimas, sukuriama tinkama jonizuojančiąją spinduliuotę slopinantys barjerai, išsaugomi ar sukuriama nauji radionuklidų sulaikymo barjerai, kad radionuklidų nepatektų į aplinką. Lietuvoje panaudotam branduoliniam kurui saugoti (kol bus įrengtas giluminis atliekynas) pasirinktas sausojo saugojimo būdas – panaudotas branduolinis kuras kraunamas į specialius konteinerius, kurie laikomi dviejose saugyklose.

Panaudoto branduolinio kuro saugykla (PBKS-1)

Ignalinos AE teritorijoje eksploatuojama pirmoji panaudoto branduolinio kuro saugykla (PBKS-1) yra visiškai užpildyta. Joje saugoma 118 konteinerių (20 CASTOR RBMK ir 98 CONSTOR RBMK-1500 konteineriai) su panaudotu branduoliniu kuru. Kiekviename konteineryje yra 51 panaudoto branduolinio kuro šilumą išskirianti rinklė. Bendras panaudoto branduolinio kuro rinklių, saugomų saugykloje, kiekis yra 6 016. Saugykloje saugomas 2 proc. urano (U-235) pradinio įsodrinimo panaudotas branduolinis kuras.

Antroje panaudoto branduolinio kuro saugykloje (PBKS-2) saugoma 190 CONSTOR® RBMK-1500/M2 tipo konteinerių (iš jų 168 – su nepažeistu panaudotu branduoliniu kuru, o 22 – su pažeistu panaudotu branduoliniu kuru), kuriuose laikomos 15 555 panaudoto branduolinio kuro rinklės, ir vienas papildomas tuščias konteineris, skirtas panaudotam branduoliniam kurui perkrauti saugykloje esančioje karštojoje kameroje, jei kuris iš konteinerių su panaudotu branduoliniu kuru dėl

Radioaktyviosios atliekos Lietuvos branduolinės energetikos objektuose

KAS YRA RADIOAKTYVIOSIOS ATLIEKOS?

Radioaktyviosios atliekos – panaudotas branduolinis kuras ir kitos radioaktyviosios medžiagos, kurios yra užterštos radionuklidais arba turi jų savo sudėtyje ir laikomos netinkamomis toliau naudoti pagal paskirtį.

	TRUMPAAMŽĖS LABAI MAŽAI RADIOAKTYVIOS ATLIEKOS	TRUMPAAMŽĖS MAŽAI IR VIDUTINIŠKAI RADIOAKTYVIOS ATLIEKOS	PANAUDOTAS BRANDUOLINIS KURAS IR KITOS ILGAAMŽĖS ATLIEKOS	PANAUDOTI UŽDARIEJI ŠALTINIAI
IŠ KUR JŲ ATSIKANDA?	Susidaro remontuojant Ignalinos AE įrenginius ir valant patalpas, taip pat eksploatavimo nutraukimo metu.	Susidaro atliekant remontus, nedidelės apimties darbus Ignalinos AE centrinėje salėje bei panaudoto kuro aušinio baseinų salėje ir eksploatavimo nutraukimo metu.	Susikaupė veikiant Ignalinos AE, taip pat susidaro eksploatavimo nutraukimo bei išmontavimo metu.	Iš Ignalinos AE ir kitų pramonės įmonių, medicinos bei mokslo įstaigų.
KAIP JOS ATRODO?				
KUR IR KAIP JOS SAUGOMOS?	Dedamos į metalinius konteinerius (prieš tai gali būti supresuojamos į ryšulius, kurie apsukami polietileno plėvele) ir saugomos saugyklose Ignalinos AE teritorijoje. Vėliau, įrengus labai mažai radioaktyvių atliekų atliekyną, jos bus į jį pervežtos.	Apdorojamos (deginamos, supresuojamos, dedamos į gelžbetoninius konteinerius, cementuojamos) ir saugomos saugyklose Ignalinos AE teritorijoje. Vėliau, įrengus trumpaamžių ir vidutiniškai radioaktyvių atliekų atliekyną, jos bus į jį pervežtos.	Dedamos į metalinius konteinerius ir vežamos saugoti į panaudoto branduolinio kuro bei kitas saugyklas Ignalinos AE teritorijoje. Šios atliekos saugyklose bus saugomos iki 50 metų, o ateityje dedamos į giluminį atliekyną.	Saugomos saugyklose Ignalinos AE teritorijoje. Ateityje šios atliekos bus rūšiuojamos, pakuojamos į specialias pakuotes ir dedamos atskirai į šiems šaltiniams tinkamą atliekyną.
KIEK LAIKO JOS IŠLIKS PAVOJINGOS ŽMONĖMS IR APLINKAI?	100 metų	300 metų	> 1 000 metų	> 100 metų

Konteineriai su kietosiomis radioaktyviosiomis atliekomis

tam tikrų aplinkybių taptų nesandarus. Taip pat čia saugomi 8 specialūs metalo konteineriai su nepanaudotu branduoliniu kuru (74 šilumą išskiriančios rinklės).

Pagal VĮ Ignalinos atominės elektrinės patvirtintas procedūras ir normatyvinius teisės aktus, abiejose saugyklose buvo atliekama saugomų konteinerių priežiūra ir jų periodinis tikrinimas, konteinerių korpusų temperatūros, taip pat konteinerių išorinių paviršių radiacinė stebėseną.

Kietosios radioaktyviosios atliekos

Ignalinos AE eksploataavimo metu sukauptos kietosios radioaktyviosios atliekos laikinai saugomos Ignalinos AE teritorijoje esančiose kietųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklose (155 ir 155/1 bei 157 ir 157/1 pastatuose). Per visą Ignalinos AE eksploataavimo laikotarpį susidarė 27 178 m³ neapdorotų kietųjų radioaktyviųjų atliekų. Minėtose saugyklose kietosios radioaktyviosios atliekos saugomos be pirminio apdorojimo, suverstina. Atsižvelgiant į šią aplinkybę, tokios radioaktyviosios atliekos turi būti išimtos iš šių saugyklų, išrūšiuotos įvertinant jų radiologines ir kitas savybes, apibūdintas, atitinkamai supakuotos ir perduotos tolesniam jų apdorojimui paruošiant dėti į atliekynus. Tokiu būdu užtikrinama, kad kietosios radioaktyviosios atliekos yra tvarkomos saugiai, o jų jonizuojančiosios spinduliuotės poveikis aplinkai ir žmonėms bus kaip įmanoma mažesnis. Eksploataavimo nutraukimo darbų metu susidaranti radioaktyviosios atliekos jau nededamos į minėtas saugyklas – jos tvarkomos atitinkamuose naujai

įrengtuose atliekų tvarkymo įrenginiuose ir vėliau saugomos naujai pastatytose radioaktyviųjų atliekų saugyklose.

Trumpaamžės labai mažai radioaktyvios atliekos (A klasės atliekos pagal branduolinės saugos reikalavimuose BSR-3.1.2-2017 nustatytą klasifikaciją) saugomos labai mažai radioaktyviųjų atliekų saugykloje ir specialiai įrengtose saugojimo vietose buvusiame turbinų salės pastate (G1 pastato 101/1 ar G2 pastato 101/2 patalpose). Iš čia ne rečiau kaip kas 2 metus radioaktyviosios atliekos yra perkeliamos į labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekyną.

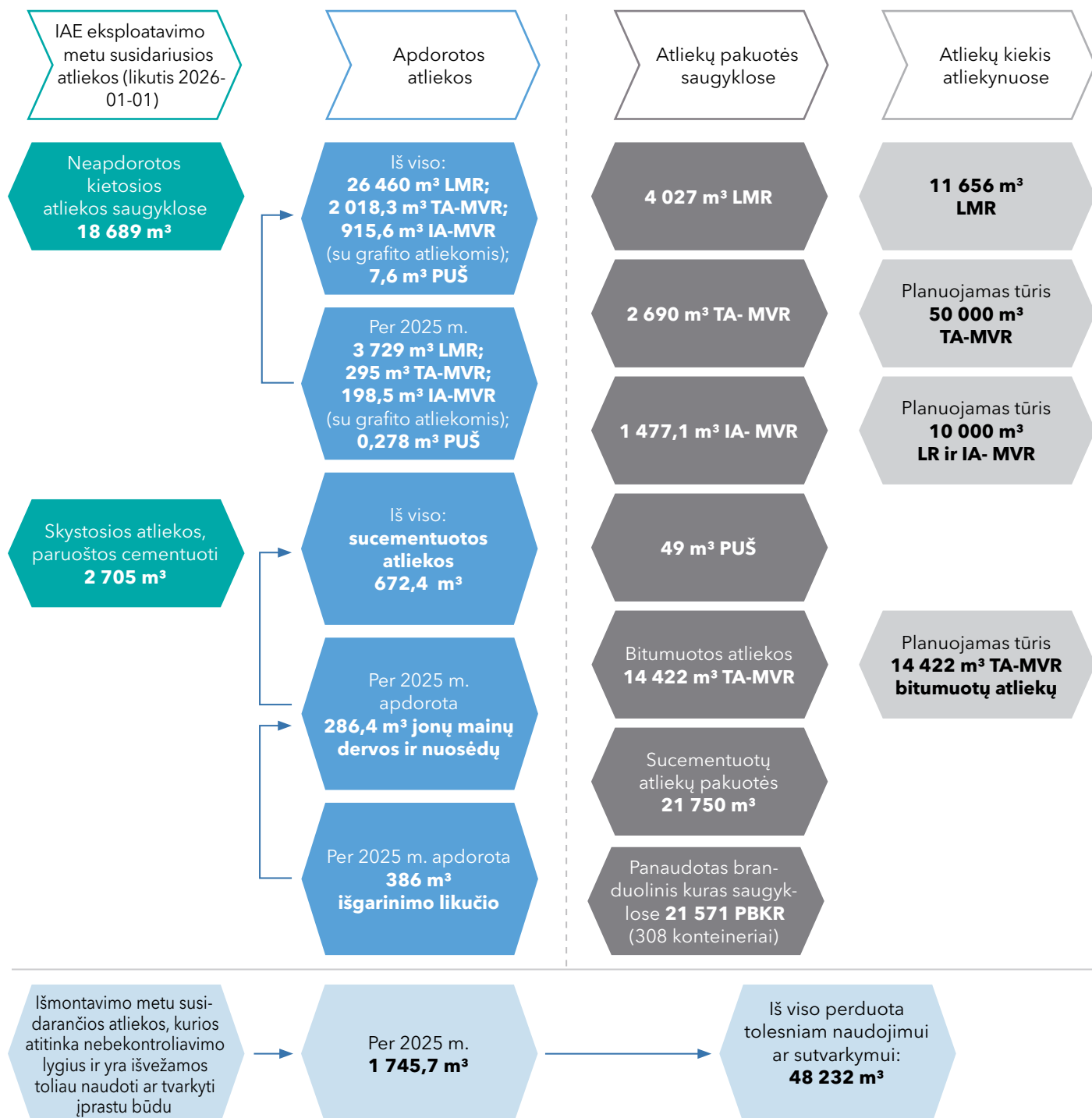
Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo iš 155 ir 155/1 pastatų ir jų pradinio apdorojimo įrenginiuose išimamos, rūšiuojamos, presuojamos ir pakuojamos kietosios radioaktyviosios atliekos. Per 2025 m. iš 155 pastato išimta 260 m³ radioaktyviųjų atliekų, kurios, atlikus pradinį apdorojimą, buvo supakuotos į 12 nepresuojamų atliekų pakuočių. Nuo išėmimo įrenginių eksploataavimo pradžios išimta ir sutvarkyta 2 503,8 m³ radioaktyviųjų atliekų, kurios, atlikus pradinį apdorojimą, supakuotos į 502 presuotų atliekų ir 87 nepresuojamų atliekų pakuotes.

Taip pat šiame pastate laikinai saugomos iš Maišiagalos RAS atvežtos radioaktyviosios atliekos. Per 2025 m. iš minėtos saugyklos čia atvežta ir padėta 238,75 m³ birių radioaktyviųjų atliekų didmaišiuose.

Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo iš 157 ir 157/1 pastatų įrenginiuose atliekos yra išimamos iš šiuose pastatuose esančių saugyklų, dedamos į transportinius konteinerius ir vežamos rūšiuoti bei tvarkyti į kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius. 2025 m. iš saugyklų išimta 2 004 m³ trumpaamžių labai mažai bei mažai ir vidutiniškai radioaktyviųjų atliekų ir 88,8 m³ ilgaamžių labai radioaktyviųjų atliekų. Iš viso per visą radioaktyviųjų atliekų išėmimo laikotarpį išimta 5 743,6 m³ trumpaamžių labai mažai bei mažai ir vidutiniškai radioaktyviųjų atliekų ir 379,4 m³ ilgaamžių labai radioaktyviųjų atliekų.

Per 2025 m. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo įrenginių komplekse iš viso pagaminta: 187 radioaktyviųjų atliekų pakuotės su trumpaamžėmis mažai ir vidutiniškai radioaktyviomis (B ir C klasės) atliekomis ir 61 pakuotė su ilgaamžėmis mažai ir vidutiniškai radioaktyviomis (D ir E klasės) atliekomis. 2025 m. pabaigos duomenimis, iš viso komplekso saugykloje buvo saugomos 559 pakuotės su B ir C klasės radioaktyviomis atliekomis, 186 pakuotės su D ir E klasės radioaktyviomis atliekomis ir 11 pakuočių su panaudotais uždaraisiais radioaktyviaisiais šaltiniais (F klasės). 2025 m. pabaigoje buvo užpildyta 41 proc. projekte numatyto komplekso saugyklos saugojimo tūrio. Kietųjų

Radioaktyviųjų atliekų kiekis 2025 m.

LMR – labai mažai radioaktyvios atliekos

TA-MVR – trumpaamžės mažai ir vidutiniškai radioaktyvios atliekos

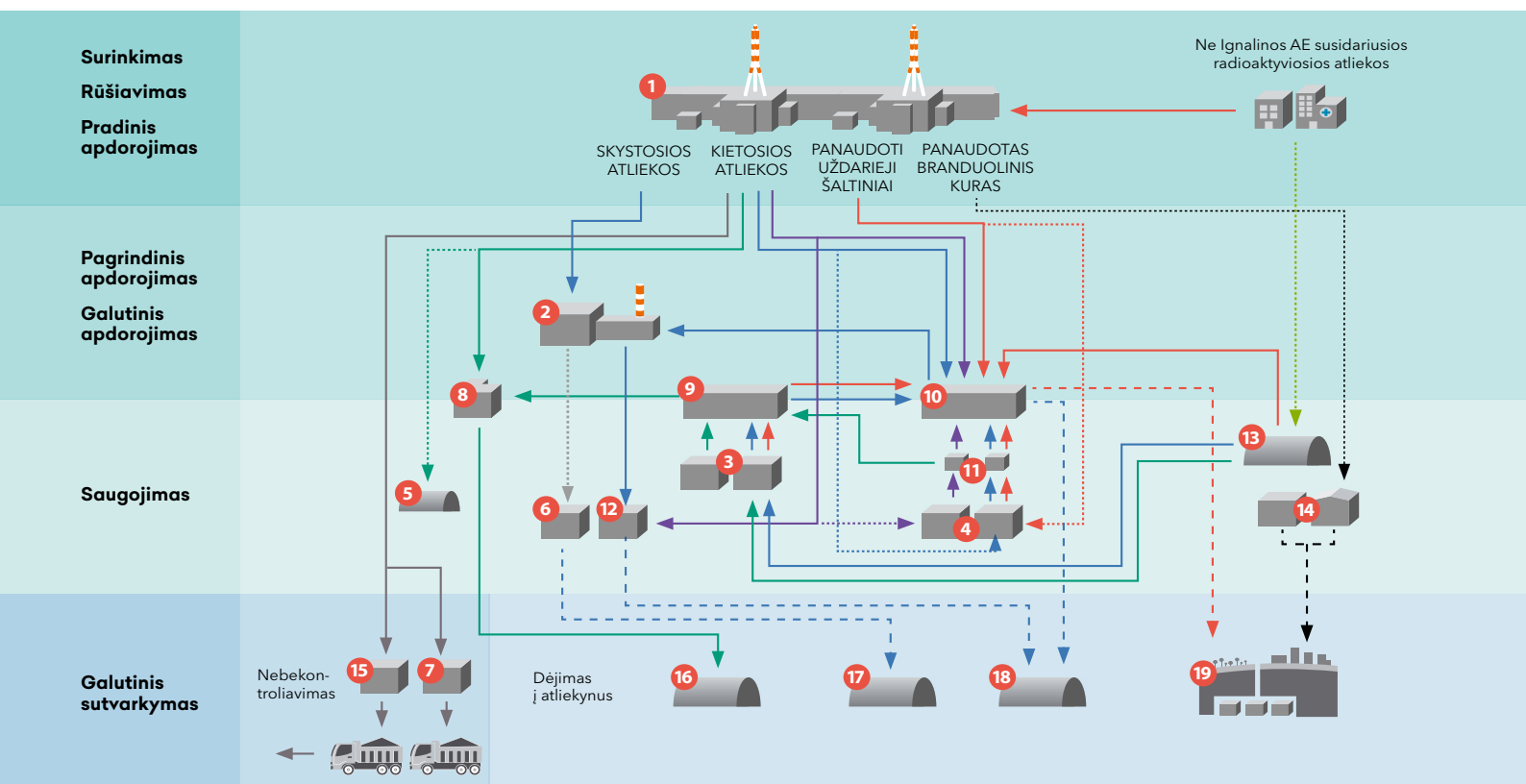
IA-MVR – ilgaamžės mažai ir vidutiniškai radioaktyvios atliekos

LR – labai radioaktyvios atliekos

PBKR – panaudoto branduolinio kuro rinklė

PUŠ – panaudoti uždarieji šaltiniai

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo schema

PAAIŠKINIMAI

Skirtinga rodyklių spalva žymi konkretų radioaktyviųjų atliekų srautą. Rodyklėmis schemoje žymima planuojama, vykdoma ar nevykdoma radioaktyviųjų atliekų tvarkymo veikla. Skaitmenys žymi branduolinės energetikos objektus.

- Nebekontroliuojamos atliekos (0 klasė)
- Trumpaamžės labai mažai radioaktyvios atliekos (A klasė)
- Trumpaamžės mažai ir vidutiniškai radioaktyvios atliekos (B ir C klasės)
- Ilgaamžės mažai ir vidutiniškai radioaktyvios atliekos (D ir E klasės)
- Panaudoti uždarieji šaltiniai (F klasė)
- Panaudotas branduolinis kuras (G klasė)
- Nerūšiuotos radioaktyviosios atliekos (iki 1989 m.)
- Planuojama radioaktyviųjų atliekų tvarkymo veikla
- Vykdoma radioaktyviųjų atliekų tvarkymo veikla
- Nevykdoma radioaktyviųjų atliekų tvarkymo veikla

1. Ignalinos AE
2. Skystųjų radioaktyviųjų atliekų perdirbimo įrenginiai (garinimas, cementavimas)
3. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklos (155, 155/1)
4. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų saugyklos (157, 157/1)
5. Ignalinos AE gamybinių atliekų poligonas
6. Bitumuotų atliekų saugykla
7. Atitikties nebekontroliuojamiesiems atliekų lygiams matavimo įrenginiai (159B)
8. Labai mažai radioaktyviųjų atliekų saugykla (B 19-1) (charakterizavimas, saugojimas)
9. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo bei išimtų atliekų rūšiavimo įrenginiai (B2-1) (rūšiavimas, pakavimas)
10. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo kompleksas

11. Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo bei išimtų atliekų rūšiavimo įrenginiai (B2-2)
12. Sucementuotų atliekų saugykla
13. Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugykla
14. Panaudoto branduolinio kuro saugyklos
15. Atitikties nebekontroliuojamiesiems atliekų lygiams matavimo įrenginiai (B10)
16. Labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekynas
17. Bitumuotų atliekų atliekynas
18. Mažai ir vidutiniškai radioaktyviųjų atliekų atliekynas
19. Giluminis atliekynas

(B 3/4) (rūšiavimas, smulkinimas, presavimas, deginimas, cementavimas, pakavimas, charakterizavimas, saugojimas)

radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo įrenginių komplekse pagal šiuolaikinius tarptautinius reikalavimus yra tvarkomos visos Ignalinos AE eksploataavimo ir eksploataavimo nutraukimo metu susidariusios kietosios radioaktyviosios atliekos ir iki 50 metų saugomos ilgaamžės radioaktyviosios atliekos.

2025 m. VATESI, vykdydama patikrinimus, išnagrino ir suderino VĮ Ignalinos atominės elektrinės parengtus sprendimus bei modifikacijas, skirtas kilusiems kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo iššūkiams spręsti ir papildomoms saugos gerinimo priemonėms įgyvendinti. Dalį šių priemonių įmonė įgyvendino 2025 m., likusias priemones numatyta įgyvendinti 2026 m.

Skystosios radioaktyviosios atliekos

Vandens terpė palengvina radionuklidų sklaidą aplinkoje, todėl, siekiant užkirsti tam kelią, skystosios radioaktyviosios atliekos (užterštas BEO technologinis vanduo ir jam valyti naudotos filtravimo medžiagos) sukietinamos jas cementuojant, bitumuojant ar kitaip surišant vandens likutį šio tipo atliekose. Paprastai prieš kietinant skystąsias radioaktyvias atliekas mažinamas jų tūris garinant ir atskiriant švarų vandenį nuo užteršto likučio ir filtravo medžiagų, kurie toliau apdorojami kaip radioaktyviosios atliekos. Ignalinos AE susidarančios skystosios radioaktyviosios atliekos garinamos specialiuose garinimo įrenginiuose. Garinant susidarę garai filtruojami specialiais jonų mainų ir perlito filtrais, sulaukančiais radionuklidus. Šie filtrai vėliau cementuojami ir kaip radioaktyviosios atliekos saugomi cementuotų radioaktyviųjų atliekų saugykloje.

Konteineris su cementuotomis atliekomis

Anksčiau garinimo likutis buvo sukietinamas bitumuojant, nuo 2019 m. VĮ Ignalinos atominė elektrinė garinimo likutį cementuoja.

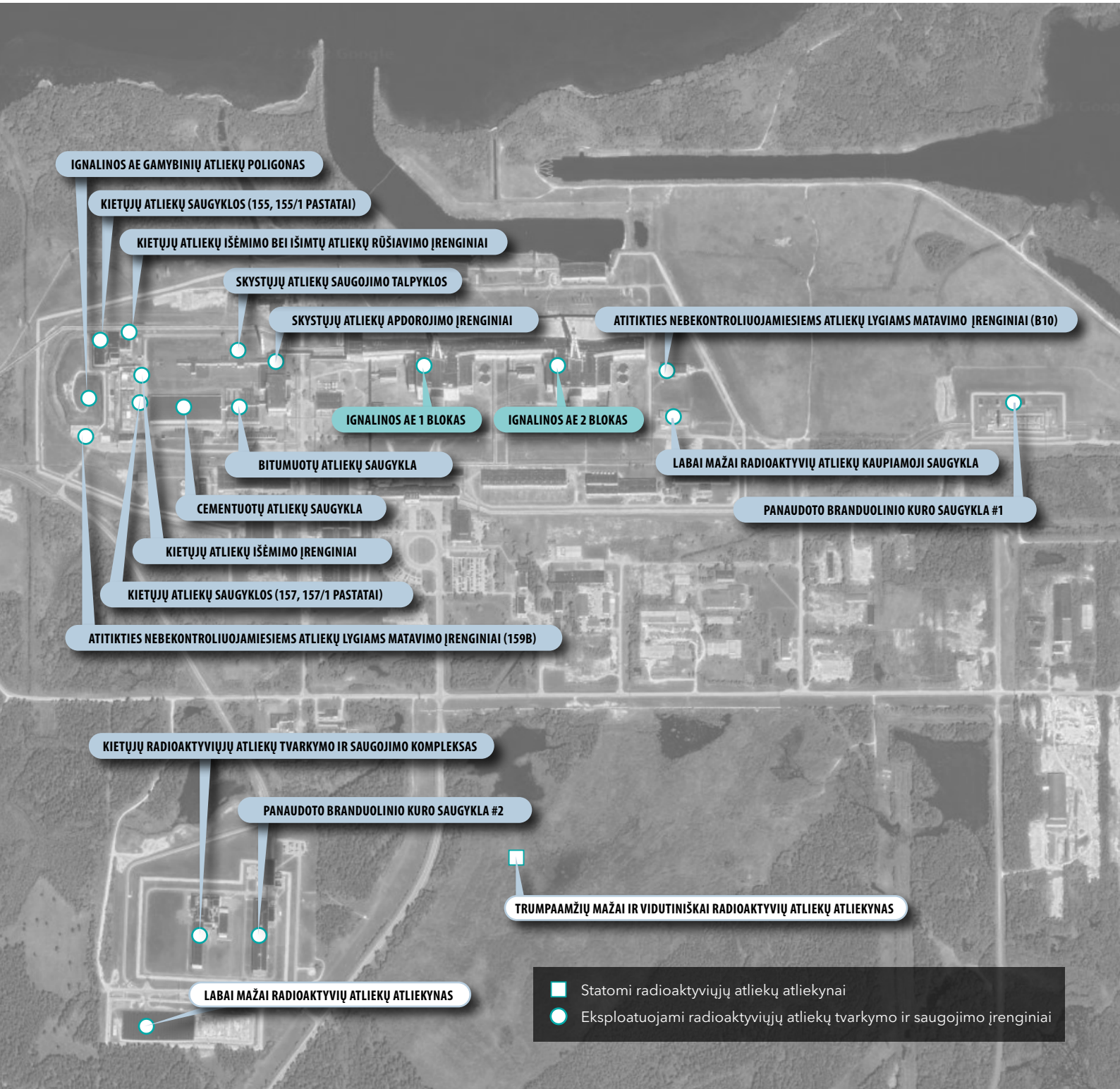
Per 2025 m. cementavimo įrenginyje apdorota 486,94 m³ skystųjų radioaktyviųjų atliekų ir pagamintos 3 828 sucementuotų atliekų pakuotės (statinės). 2025 m. pabaigoje cementuotų radioaktyviųjų atliekų saugykloje buvo saugomi 3 754 konteineriai su 30 032 sucementuotų skystųjų radioaktyviųjų atliekų pakuotėmis (statinėmis).

2025 m. VATESI atliktų patikrinimų metu įsitikinta, kad skystosios radioaktyviosios atliekos Ignalinos AE tvarkomos laikantis saugos reikalavimų. Ataskaitiniais metais VATESI suderino VĮ Ignalinos atominės elektrinės atnaujintus bitumuotų bei cementuotų radioaktyviųjų atliekų saugyklų eksploatacijos ribų ir sąlygų aprašus, dalį garinimo įrenginių, skirtų inovatyviam ir efektyviam skystųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymui, modifikacijos saugą pagrindžiančių dokumentų, taip pat pradėjo nagrinėti 2025 m. pabaigoje VĮ Ignalinos atominės elektrinės pateiktą derinti pagal VATESI pastabas atnaujintą Bitumuotų atliekų saugyklos periodinio saugos vertinimo ataskaitą.

Nebekontroliuojamųjų radioaktyvumo lygių neviršijančios atliekos

Radioaktyviosiomis atliekomis laikomos tos atliekos, kurių taršos radionuklidais lygiai viršija teisės aktuose nustatytas radionuklidų aktyvumo nebekontroliavimo lygio vertes. Visos atliekos, esančios radiologiniu požiūriu kontroliuojamoje zonoje, laikomos radioaktyviosiomis, kol neišmatuojamas jų taršos lygis ir neįrodoma, kad taršos radionuklidais vertės neviršija radioaktyvumo nebekontroliavimo lygio verčių. Tokias atliekas saugu šalinti į bendruosius sąvartynus ar naudoti kaip antrines žaliavas. Pavyzdžiui, dalis įrangos ar metalinės dalys gali būti toliau naudojamos pramonėje arba statybinės atliekos sutvarkomos kaip įprastos. Ar atliekos atitinka nebekontroliuojamuosius atliekų lygius, t. y. ar tikrai potencialiai neradioaktyviosios atliekos ir yra neradioaktyvios, nustatoma specialiais matavimo įrenginiais. Tokie įrenginiai sumontuoti Ignalinos AE 159B ir B10 pastatuose. Per 2025 m. išvežta naudoti arba pašalinta 1 745,73 m³ šiuose įrenginiuose patikrintų medžiagų ir atliekų, kurios pagal atliktą matavimų rezultatus yra neradioaktyvios. VATESI vertina kiekvienos radioaktyviųjų atliekų pakuotės matavimo rezultatus ir tik įsitikinusi, kad pagal šiuos rezultatus atliekos yra neradioaktyvios, jas leidžia išvežti iš Ignalinos AE teritorijos.

Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginiai šalia Ignalinos AE

Labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekynas

Labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekynas (toliau – atliekynas) pastatytas VĮ Ignalinos atominėi elektrinei priklausančioje teritorijoje, aikštelėje, esančioje į pietus nuo eksploatuojamos antrosios panaudoto branduolinio kuro saugyklos (PBKS-2) ir Kietųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo komplekso. Atliekyno moduliai skirti labai mažai radioaktyvioms atliekoms sudėti laikantis saugos reikalavimų, užtikrinančių tinkamą žmonių ir aplinkos apsaugą nuo galimo žalingo radiologinio poveikio. Atliekyną sudarys 3 moduliai, kiekviename tilps apytiksliai po 20 000 m³ radioaktyviųjų atliekų. Radioaktyviųjų atliekų dėjimas į atliekyną vykdomas kampanijomis ne rečiau kaip kartą per dvejus metus. Planuojama, kad atliekynas bus užpildytas iki 2038 m., kai bus užbaigti Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo darbai. Užpildžius ir uždarius atliekyną, pirmuosius 30 metų bus vykdoma aktyvi priežiūra ir radiologinė stebėseną, dar 70 metų – pasyvi. Pasibaigus priežiūros laikotarpiui atliekyno teritorija galės būti naudojama be jokių apribojimų.

Radioaktyviosios atliekos į atliekyną pradėtos dėti 2022 m., kai VATESI išdavė leidimą VĮ Ignalinos atominėi elektrinei įvežti radioaktyvias atliekas į atliekyną ir pirmą kartą atlikti bandymus panaudojant radioaktyvias atliekas.

2025 m. balandžio mėn. užbaigta trečioji atliekų dėjimo kampanija ir įrengti inžineriniai barjerai (daugia sluoksnė danga), izoliuojantys radioaktyvias atliekas nuo aplinkos ir apsaugantys atliekyną nuo išorės poveikio.

2025 m. balandžio-birželio mėn. VATESI suderino VĮ Ignalinos atominės elektrinės pateiktus dokumentus:

Labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekyno kaupas

atliekyno bandymų ataskaitą, galutines atliekyno saugyklos ir atliekyno saugos analizės ataskaitas bei atliekyno pripažinimo tinkamu eksploatuoti ataskaitą. Šių dokumentų pagrindu VATESI 2025 m. birželio 30 d. išdavė VĮ Ignalinos atominėi elektrinei leidimą pradėti pramoninį labai mažai radioaktyviųjų atliekų atliekyno eksploatavimą.

2025 m. vykdytos atliekyno stebėsenos programos rezultatai rodo, kad atliekynas nedaro jokio neigiamo poveikio aplinkai: jonizuojančios spinduliuotės lygis jame radioaktyviųjų atliekų dėjimo kampanijos metu ir jai pasibaigus neviršija normatyviniuose dokumentuose ir techniniame projekte nustatytų verčių, radioaktyviųjų medžiagų išmetimų į aplinką neužfiksuota. Atliekyno pamatų plokštės nusėdimas yra priimtinas tolesniam jos eksploatavimui pagal techninio projekto reikalavimus. Inžinerinių barjerų sluoksnis iš bentonito kilimo ir HDPE (didelio tankio polietilenas) geomembranos patikimai apsaugo atliekyno modulį nuo vandens patekimo.

Mažai ir vidutiniškai radioaktyviųjų atliekų atliekynas

2025 m. pradėti trumpaamžių mažai ir vidutiniškai radioaktyviųjų atliekų paviršinio atliekyno (toliau – atliekynas) statybų darbai.

Atliekynas bus įrengtas 45 ha ploto aikštelėje šalia kitų jėgainės radioaktyviųjų atliekų tvarkymo objektų Visagino savivaldybėje. Jį sudarys trys gelžbetoniniai moduliai, kuriuose galės būti sudėta iki 100 000 m³ radioaktyviųjų atliekų pakuočių (gelžbetoninių konteinerių su betonuotomis radioaktyviosiomis atliekomis). Į atliekyną atliekos bus dedamos visą Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo laiką, jį visiškai užpildyti planuojama iki 2038 m. Uždarius atliekyną jo priežiūra bus vykdoma ne mažiau kaip 300 metų. Pirmųjų 100 metų laikotarpiu turės būti užtikrinta jo fizinė sauga, vykdomi techninės priežiūros darbai, atliekyno ir aplinkos radiologinė stebėseną. Pasyviosios priežiūros periodas tęsis dar 200 metų.

2025 m. VĮ Ignalinos atominė elektrinė vykdė statybų paruošimo ir žemės darbus. Tuo metu VATESI išnagrinėjo ir įvertino pateiktus atliekyno inžinerinio barjero modelio projektinius pasiūlymus ir viešinio ataskaitą, inertinių atliekų panaudojimo pagrindimą, molių tyrimų programą.

Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo priežiūra

Širvintų rajono Bartkuškio miške esančioje Maišiagalos RAS, nutolusioje 9 km atstumu nuo Maišiagalos ir apie 40 km nuo Vilniaus, buvo saugomos nuo 1963 iki 1989 m. iš pramonės įmonių, medicinos ir mokslo

įstaigų surinktos radioaktyviosios atliekos. Saugykla uždaryta 1989 m.

Atsižvelgiant į šiuolaikinius radioaktyviųjų atliekų tvarkymo reikalavimus ir 2006 m. atliktų vertinimų išvadas, Maišiagalos RAS negalėjo būti galutinė joje esančių atliekų sutvarkymo vieta, todėl buvo priimtas sprendimas nutraukti Maišiagalos RAS eksploatavimą.

2021 m. VATESI išdavė VĮ Ignalinos atominėi elektrinei licenciją vykdyti eksploatavimo nutraukimo darbus – išimti radioaktyvias atliekas, radionuklidais užterštas konstrukcijas ir gruntą iš Maišiagalos RAS rūšio ir aikštelės ir sutvarkyti šią teritoriją taip, kad joje neliktų radiologinio užterštumo. Vykdydama saugyklos eksploatavimo nutraukimo darbus, įmonė radioaktyviosioms atliekoms iš saugyklos išimti buvo pastačiusi laikinuosius statinius ir sumontavusi atitinkamą įrangą, kuria naudojantis iš saugyklos rūšio išimtos radioaktyviosios atliekos, vėliau išmontuotos užterštos rūšio konstrukcijos.

Per 2025 m. VĮ Ignalinos atominė elektrinė išėmė visas eksploatavimo nutraukimo metu susidariusias radioaktyvias atliekas ir jas pervežė į Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginius Visagino savivaldybės teritorijoje toliau saugoti ir tvarkyti.

VATESI, vykdydama Maišiagalos RAS eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūrą, 2025 m. išnagrinėjo ir įvertino sprendimą dėl saugyklos rūšio duobėje buvusių gelžbetonio fragmentų išėmimo ir saugaus išvežimo į Ignalinos AE laikinai saugoti. Taip pat suderino VĮ Ignalinos atominės elektrinės atliktų istorinių įvertinimų ir galutinių radiologinių tyrimų ataskaitas, kurios patvirtino,

Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimas 2021 ir 2026 m.

kad Maišiagalos RAS aikštelėje esantis administracinis pastatas, garažas (sandėlis), buvęs dezaktyvavimo pastatas ir elektros transformatorius, vandens tiekimo, kanalizacijos, elektros, ryšių ir apsaugos sistemos bei apsauginė tvora tenkina nebekontroliuojamųjų radioaktyvumo lygių sąlygas, ir, vadovaujantis galutiniu Maišiagalos RAS eksploatavimo nutraukimo planu, jie nebus išmontuojami ar griaujami. Šios Maišiagalos RAS aikštelėje liekančios infrastruktūros tolesniam naudojimui, vertinant radiacinės saugos požiūriu, nebus taikomi jokie apribojimai.

2025 m. VATESI sprendimu atlikti Maišiagalos RAS rūšio duobės patvirtinamieji radiologiniai tyrimai. Juos atliko RSC specialistai, paimdami ėminius nuo saugyklos rūšio dugno ir ištirdami juos laboratorijoje. Nustačius likusį radiologinį užterštumą cezio (^{137}Cs) ir radžio (^{226}Ra) radionuklidais, VĮ Ignalinos atominė elektrinė toliau valė rūšio duobę nukasdama pildomą sluoksnį grunto. Pakartotinai atlikti galutiniai ir patvirtinamieji radiologiniai tyrimai parodė, kad tyrimų objektai nėra užteršti radionuklidais.

VATESI 2025 m. nagrinėjo ir vertino VĮ Ignalinos atominės elektrinės informaciją dėl Maišiagalos RAS aikštelės požeminio vandens radiologinio monitoringo reikalingumo. VATESI pateikė išvadą, kad Maišiagalos RAS požeminio vandens radiologinis monitoringas Maišiagalos RAS aikštelėje turėtų būti tęsiamas, siekiant įsitikinti, jog likutinė tarša tričiu aikštelės požeminiame vandenyje mažėja, o jo koncentracijos nebeviršija požeminiam vandeniui nustatytos ribinės vertės. Tam būtina parengti ir su VATESI suderinti buvusios saugyklos aikštelės priežiūros ir kontrolės priemonių aprašą.

Maišiagalos RAS nelikus branduolinių ar kitų radioaktyviųjų medžiagų, VATESI 2025 m. suderino ir VĮ Ignalinos atominė elektrinė įgyvendino Maišiagalos RAS fizinės saugos sistemos modifikaciją, pagal kurią taikomos tik bendram pramoniniam fizinės saugos lygiui užtikrinti būtinos fizinės saugos priemonės.

2026 m. sausio mėn. VATESI priėmė nagrinėti VĮ Ignalinos atominės elektrinės parengtą Maišiagalos RAS galutinę eksploatavimo nutraukimo ataskaitą kartu su paraiška panaikinti Maišiagalos RAS eksploatavimo nutraukimo licencijos galiojimą.

VATESI panaikinus licenciją, MRAS nebebus laikoma branduolinės energetikos objektu, tačiau dalyje buvusios saugyklos aikštelės VĮ Ignalinos atominė elektrinė toliau vykdys požeminio vandens radiologinę stebėseną.

BRANDUOLINIO GINKLO NEPLATINIMO KONTROLĖ

Branduolinio ginklo neplatinimo kontrolė

Branduolinio ginklo neplatinimo įsipareigojimų įgyvendinimas – tai kompleksinė veikla, apimanti TATENA ir Europos atominės energijos bendrijos (Euratomas) garantijų įgyvendinimo, branduolinių dvejopo naudojimo prekių kontrolės ar branduolinių bandymų uždraudimo srities veiklą.

TATENA ir Euratomo garantijų įgyvendinimas

TATENA ir Euratomo garantijos – tai TATENA ir Europos Komisijos taikomos kontrolės priemonės (patikrinimai, nuotolinio stebėjimo ir kontrolės sistemos), kuriomis siekiama patikrinti, kaip vykdomi pagal [Sutartį dėl branduolinio ginklo neplatinimo](#) prisiimti įsipareigojimai, norint užkirsti kelią branduolinei energijai naudoti ne taikiems tikslams. Lietuva prisijungė prie Branduolinio ginklo neplatinimo sutarties šitaip deklaruodama, kad visa veikla, susijusi su branduolinėmis medžiagomis, Lietuvos Respublikoje bus naudojama tik taikiems tikslams. Remdamasi šia sutartimi bei pasirašiusi [Susitarimą su TATENA dėl garantijų taikymo](#) ir jo [papildomąjį protokolą](#), Lietuva įsipareigojo priimti tarptautinius inspektorius patikrinimams atlikti, taip pat teikti visą informaciją apie šalyje vykdomą veiklą branduolinės energijos panaudojimo srityje. Įstojusi į ES Lietuva tapo ir Euratomo nare, o branduolines medžiagas kartu su TATENA pradėjo [kontroliuoti](#) ir Europos Komisija. Taip pat, tapusi ES nare, Lietuva nuo 2008 m. sausio 1 d. perėjo nuo dvišalio susitarimo su TATENA dėl garantijų taikymo ir jo papildomojo protokolo prie [trišalio susitarimo](#) (tarp šalių narių, Euratomo ir TATENA) dėl garantijų taikymo ir jo [papildomojo protokolo](#) įgyvendinimo.

Siekdama tinkamai kontroliuoti branduolines medžiagas, Europos Komisija įmonėms, organizacijoms ar institucijoms, turinčioms branduolinių medžiagų, suteikia atskirus medžiagų balanso zonos (MBZ) kodus. 2025 m. pabaigoje Lietuvoje iš viso buvo 11 MBZ kodų. VĮ Ignalinos atominė elektrinė priskirti 6 (du MBZ yra

Kalibracinės plokštelės su plutoniu

neaktyvūs, kadangi šiuose MBZ jau nebėra branduolinių medžiagų), dar 4 kodai žymi ūkio subjektų, turinčių mažus branduolinių medžiagų kiekius, medžiagų balanso zonas ir 1 MBZ kodas skirtas nacionalinei medžiagų balanso zonai, jo apskaitą tvarko VATESI. Medžiagų balanso zonoje (WLTC), priklausančioje VATESI, apskaitomos tų ūkio subjektų turimos branduolinės medžiagos, kurie tas medžiagas turi laikinai ir todėl jiems būtų netikslinga kreiptis į Europos Komisiją dėl atskiro MBZ kodo suteikimo. 2025 m. VATESI MBZ buvo apskaitytos keturių ūkio subjektų turimos branduolinės medžiagos.

Visi branduolinių medžiagų balanso zonas turintys ūkio subjektai privalo reguliariai VATESI ir Europos Komisijai teikti informaciją apie branduolinių medžiagų pokyčius zonose bei atitinkamai atnaujinti įvairią susijusią techninę informaciją. Praėjusiais metais VATESI prižiūrėjo ir prirėkus konsultavo ūkio subjektus, kad jie visą reikiamą informaciją Europos Komisijai pateiktų laiku.

Vykdydami Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų kontrolę TATENA, Europos Komisijos ir VATESI inspektoriai 2025 m. lankėsi dviejose Lietuvos įmonėse, deklaruosiose veiklą su branduolinėmis medžiagomis. Vizito metu inspektoriai tikrino, ar įmonės vykdo tik taikiems tikslams skirtą veiklą, ar visos branduolinės medžiagos yra tinkamai apskaitytos, taip pat ar nevykdoma jokia kita nedeklaruota veikla su branduolinėmis ar branduolinio kuro ciklo medžiagomis.

2025 m. liepos pradžioje įvyko planinis TATENA, Europos Komisijos ir VATESI specialistų fizinės inventORIZACIJOS patikrinimas Ignalinos AE aikštelėje ir panaudoto branduolinio kuro saugyklose. Patikrinimo metu antroje panaudoto branduolinio kuro saugykloje (PBKS-2) tikrintas plombuotas į konteinerius sukrautas nepanaudotas branduolinis kuras, abiejose panaudoto branduolinio kuro saugyklose saugomas panaudotas branduolinis kuras, taip pat tikrintos Ignalinos AE abiejų blokų patalpos ir kuro išlaikymo baseinai. Patikrinimo metu VATESI, TATENA ir Europos Komisijos inspektoriai pažeidimų nenustatė.

Siekdami įsitikinti, kad VATESI MBZ savo medžiagas apskaitantys ūkio subjektai įgyvendina branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės reikalavimus, 2025 m. VATESI specialistai patikrino dviejų ūkio subjektų turimas branduolines medžiagas ir įvertino, kaip atliekama turimų branduolinių medžiagų fizinė inventORIZACIJA.

Tarptautinių inspektorių vykdomi patikrinimai ir Lietuvos teikiama informacija apie veiklą branduolinės energijos panaudojimo srityje suteikia galimybę TATENA padaryti išvadą, kad visos šalies deklaruotos branduolinės medžiagos ir veikla naudojama tik taikiems tikslams ir nėra įrodymų apie nedeklaruotas branduolines medžiagas bei veiklą. 2025 m. garantijų įgyvendinimo ataskaitoje TATENA eilinį kartą pateikė teigiamą išvadą, kad visos 2024 m. Lietuvos Respublikoje naudotos branduolinės medžiagos ir vykdoma veikla buvo naudojama tik taikiems tikslams. TATENA 2025 m. išvada bus pateikta 2026 m. viduryje.

Branduolinių dvejopo naudojimo prekių kontrolė

Siekiant prisidėti prie branduolinio ginklo neplatavimo režimo, 1974 m. įkurta Branduolinių tiekėjų grupė (angl. *Nuclear Suppliers Group*, NSG), kuri suvienijo branduolines technologijas turinčias šalis ir nustatė

sąlygas, pagal kurias branduolines ir dvejopo naudojimo medžiagas, įrangą ir technologijas viena šalis gali perduoti kitai. Lietuva šios grupės nare tapo 2004 m.

Laikydamosi šių sąlygų, taip pat vadovaudamosi Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktais, VATESI kartu su kitomis institucijomis vykdo strateginių prekių eksporto, importo, tranzito, tarpininkavimo ir siuntimo ES kontrolę bei dalyvauja teikiant išvadas dėl dvejopo naudojimo prekių eksporto ir importo. 2025 m. VATESI pateikė išvadas dėl 65 pateiktų prašymų išduoti dvejopo naudojimo prekių eksporto licencijas. Pagrindiniai šių prekių eksportuotojai yra Lietuvos Respublikos ūkio subjektai, gaminantys lazerines sistemas ir komponentus.

VATESI teiktos išvados dėl dvejopo naudojimo prekių eksporto ir importo 2015–2025 m.

Importuojamų branduolinių dvejopo naudojimo prekių atveju VATESI kartu su Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija importuojamų prekių tiekėjo šaliai išduoda valstybės garantijas (galutinį panaudojimą patvirtinantį raštą) dėl taikaus šių prekių naudojimo. Vienintelis tokių prekių importuotojas Lietuvoje yra VĮ Ignalinos atominė elektrinė. 2025 m. branduolinių dvejopo naudojimo prekių importo atvejų nebuvo.

2025 m. birželio mėn. VATESI atliko patikrinimą VĮ Ignalinos atominėje elektrinėje, siekdama įsitikinti, kad įmonė tinkamai naudoja ir saugo anksčiau importuotas branduolines dvejopo naudojimo prekes, kurioms buvo išduoti galutinį panaudojimą patvirtinantys raštai. Patikrinimo metu nustatytas vienas mažareikšmis teisės akto pažeidimas, susijęs su vidine branduolinės paskirties dvejopo naudojimo prekių kontrole Ignalinos AE, pažeidimą įmonė pašalino iki 2025 m. pabaigos.

BRANDUOLINIS SAUGUMAS

Branduolinis saugumas

Branduolinis saugumas – tai bet kokios neteisėtos veikos (branduolinių ar kitų radioaktyviųjų medžiagų vavgystės, diversijos, neteisėto tokių medžiagų judėjimo, neteisėto asmenų patekimo į objektus, kuriuose tokios medžiagos yra saugomos ir naudojamos, ar kitų susijusių nusikalstamų veikų) prevencija, aptikimas ir reagavimas į šias veikas.

Viena iš branduolinio saugumo sudedamųjų dalių yra BEO, branduolinių ir kitų radioaktyviųjų medžiagų fizinė sauga.

Branduolinių medžiagų ir branduolinės energetikos objektų fizinė sauga

Branduolinių, branduolinio kuro ciklo ir kitų radioaktyviųjų medžiagų bei BEO fizinė sauga – tai visuma kompetencijų ir priemonių, skirtų BEO, branduolinėms, branduolinio kuro ciklo ir kitoms radioaktyviosioms medžiagoms apsaugoti nuo neteisėto jų užvaldymo ar pagrobimo bei kitų neteisėtų veiksmų, kurie keltų riziką

Transporto priemonių priverstinio stabdymo įrenginys

žmonių sveikatai ir saugumui dėl jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

Atsižvelgiant į gerąją tarptautinę praktiką ir TATENA branduolinio saugumo rekomendacijas, BEO ir branduolinių medžiagų fizinės saugos sistema turi būti projektuojama, siekiant apsaugoti nuo galimų pažeidėjų, kurių charakteristikos aprašomos numatomos grėsmės vertinimo dokumentuose. Numatomos grėsmės vertinimas – fizinės saugos sistemos kūrimo ir palaikymo pradinis žingsnis, padedantis atsakyti į klausimą, nuo ko reikia saugoti BEO ar vykdomą veiklą su branduolinėmis medžiagomis. Numatomos grėsmės dokumentas – tai dokumentas, kuriame aprašomos tokios pažeidėjo charakteristikos: motyvai, ketinimai, turimos žinios, įrankiai, transporto priemonės, gebėjimai ir galimybės, taip pat pateikiama kita informacija, apibūdinanti galimą pažeidėją. Lietuvoje visi BEO ir tokia veikla, kaip atitinkamų branduolinių medžiagų transportavimas, turi priskirtas ir VATESI viršininko patvirtintas numatomas grėsmes.

Kadangi 2024 m. spalį VATESI išdavė licenciją vykdyti Ignalinos AE energijos blokų bei senesnių radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių eksploatavimo nutraukimą, VATESI viršininkas 2025 m. balandžio 7 d. panaikino nebeaktualų numatomos grėsmės dokumentą bei patvirtino patikslintus numatomų grėsmių dokumentus kitiems BEO ir veiklai eksploatavimo nutraukimo etape.

2025 m. lapkričio 26 d. įvyko kasmetinis Numatomų grėsmių vertinimo komisijos posėdis, kuriame dalyvavo Komisijos nariai iš Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos ir VATESI. Taip pat dalyvavo ir kvestiniai ekspertai iš Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos, Nacionalinio kibernetinio saugumo centro prie Krašto apsaugos ministerijos, VĮ Ignalinos atominės elektrinės ir Nacionalinio krizių valdymo centro. Posėdyje aptarta pasikeitusi geopolitinė situacija ir dėl to padidėjusi BEO saugumo rizika Lietuvoje. Komisija, įvertinusi esamus numatomų grėsmių dokumentus, pateikė VATESI viršininkui pasiūlymą patikslinti numatomas grėsmes BEO ir branduolinėms medžiagoms. VATESI

parengė numatomų grėsmių dokumentų projektus ir inicijavo jų derinimą su atitinkamomis institucijomis.

Siekdama tinkamai ir laiku reaguoti į besikeičiančią branduolinio saugumo situaciją, VATESI reguliariai informuoja Numatomų grėsmių vertinimo komisijos narius apie su branduoliniu saugumu susijusius įvykius pasaulyje. 2025 m. buvo pasidalyta informacija apie ginkluoto konflikto metu Sudane pavogtus radioaktyviuosius šaltinius, bandymą Sakartvele parduoti branduolines medžiagas ir bandymą neteisėtai jas įsigyti, Dramblio Kaulo Kranto Respublikoje viešbutyje rastas dėžės su įspėjamaisiais radiacijos ženklais, Indijoje pavogtus, bet vėliau policijos sugrąžintus radioaktyviuosius šaltinius.

Vykdamas Ignalinos AE branduolinių reaktorių eksploatavimo nutraukimo darbus ir atitinkamai modifikuojant fizinės saugos sistemą, 2025 m. VATESI vertino įvairius licencijos turėtojo pateiktus ir su fizinės saugos užtikrinimu susijusius saugos pagrindimo dokumentus (fizinės saugos užtikrinimo planus, techninių priemonių aprašus, modifikacijų techninius sprendimus ir kitus).

Siekdami įvertinti, ar BEO fizinės saugos sistemos techninės ir organizacinės priemonės, įskaitant apsaugos ir reagavimo pajėgų vykdomus veiksmus, geba įgyvendinti joms keliamus tikslus, 2025 m. VĮ Ignalinos atominės elektrinės specialistai kartu su Viešojo saugumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Visagino dalinio pareigūnais atliko Ignalinos AE aikštelėje esančių BEO fizinės saugos sistemų efektyvumo įvertinimus. Pagal su VATESI suderintą efektyvumo įvertinimo programą ir pažeidėjų veiksmų scenarijus atlikti Ignalinos AE 1-ojo ir 2-ojo energijos bloky, kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo, pradinio apdoravimo ir tvarkymo įrenginių, saugyklų bei panaudoto branduolinio kuro saugyklos (PBKS-1) fizinės saugos sistemos efektyvumo įvertinimai. Jų rezultatai parodė, kad fizinės saugos sistema veikia taip, kaip nustatyta projektiniuose dokumentuose, ir yra laikoma efektyvia.

Kaip ir kasmet, VATESI specialistai vykdė fizinės saugos srities patikrinimus VĮ Ignalinos atominės elektrinės valdomuose BEO. Jų metu patikrinta fizinės saugos sistema ir kibernetinio saugumo priemonės. Bendra informacija apie VATESI atliktus patikrinimus pateikta skyriuje „Patikrinimai“.

Neteisėto branduolinių ir kitų radioaktyviųjų medžiagų judėjimo prevencija

TATENA, norėdama paskatinti šalis narės dalytis informacija apie incidentus ar neteisėtus veiksmus su branduolinėmis ar kitomis radioaktyviosiomis medžiagomis, kontrabandos, neteisėto transportavimo ar

atsikratymo medžiagomis atvejus, 1995 m. sukūrė Incidentų ir neteisėtos apyvartos duomenų bazę (angl. *Incident and Trafficking Database*, ITDB). Tai savanoriškumo pagrindu veikianti iniciatyva, prie kurios yra prisijungusi ir Lietuva. Už tokios informacijos teikimą TATENA ir jos sklaidą Lietuvos institucijoms atsakinga VATESI. Šiuo metu ITDB priklauso 145 šalys narės.

Nuo prisijungimo prie TATENA ITDB 1996 m. iki 2025 m. pabaigos VATESI iš viso pateikė 105 informacinius pranešimus apie įvykius Lietuvoje.

2025 m. Lietuvoje buvo užfiksuoti penki su neteisėtu medžiagų judėjimu susiję įvykiai, apie kuriuos VATESI pateikė informacinius pranešimus į TATENA duomenų bazę:

- Vilniaus oro uosto pasienio užkardos kontrolės poste sulaikytas senovinis lėktuvo kompasas, kurio skalė padengta dažais su radžio (Ra-226) radionuklidu;
- Vilniuje rastas švino konteineris su metaline plokštele viduje. Identifikuotas americio (Am-241) radionuklidas;
- atliekų išvežimo įmonės priekaba su atliekomis neįleista į kogeneracinės elektrinės teritoriją, kadangi konteineryje esančios atliekos skleidė padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę (identifikuotas jodo (I-131) medicininis radionuklidas);
- Vilniaus oro uosto pasienio kontrolės poste sulaikytas padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžiantis senovinis orlaivio prietaisų skydelis, kurio skalės padengtos dažais su radžio (Ra-226) radionuklidu;
- Pakrančių apsaugos rinktinės Uosto užkardeje sulaikytas vilkikas su priekaba, vežantis krovinį, kuris skleidė padidėjusią jonizuojančiąją spinduliuotę (identifikuotas cezio (Cs-137) radionuklidas).

Iš viso 2025 m. TATENA šalys narės pateikė 236 informacinius pranešimus apie incidentus ar neteisėtus veiksmus su branduolinėmis ar kitomis radioaktyviosiomis medžiagomis, taip pat šalys narės atnaujino 8 anksčiau pateiktus informacinius pranešimus. VATESI, iš TATENA gavusi informacinius pranešimus, juos perdavė Policijos departamentui, RSC ir Branduolinio saugumo kompetencijos centrui bei Vadovybės apsaugos tarnybai. Informacija apie Lietuvos kaimyninėse valstybėse dingusius arba pavogtus radioaktyviuosius šaltinius ir apie kitus įvykius, galinčius turėti įtakos branduolinio saugumo užtikrinimui Lietuvoje, papildomai buvo perduota Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos ir Muitinės departamentui. Informacija apie įvykius, kurie susiję su bandymais parduoti branduolines ar kitas radioaktyvias medžiagas, bei vagystės atvejus buvo perduota Numatomų grėsmių vertinimo komisijos nariams.

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Tarptautinis bendradarbiavimas

VATESI vykdomas tarptautinis bendradarbiavimas grindžiamas Lietuvos tarptautiniais įsipareigojimais, naryste tarptautinėse organizacijose ir dvišaliais susitarimais.

VATESI specialistai atstovauja šalies interesams ir dalyvauja tarptautinių organizacijų veikloje: dirba įvairiose darbo grupėse, kurių tikslas – nuolat gerinti branduolinės, radiacinės ir fizinės saugos lygį Lietuvoje ir Europoje, keičiasi patirtimi ir gerėja branduolinės energetikos veiklos reglamentavimo ir priežiūros praktika.

Branduolinės saugos konvencija

Lietuva Branduolinės saugos konvencijos (BSK) nare tapo 1996 m. Visos ES valstybės narės ir Euratomas yra BSK nariai, todėl privalo laikytis joje nustatytų branduolinės saugos užtikrinimo principų.

BSK tikslai:

- pasiekti ir išlaikyti aukštą branduolinės saugos lygį visame pasaulyje;
- sukurti ir išlaikyti veiksmingas apsaugos nuo potencialaus radiologinio pavojaus priemones branduoliniuose įrenginiuose, siekiant apsaugoti žmones ir aplinką nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės, atsiradusios dėl tokių įrenginių veiklos, poveikio;
- užkirsti kelią avarijoms, galinčioms turėti radiologinių pasekmių, ir sumažinti pasekmes, jei tokių atsirastų.

Kiekviena susitariančioji šalis kas trejus metus turi pateikti nacionalinę ataskaitą apie priemones, kurių imtasi įgyvendinant BSK įsipareigojimus.

2025 m. VATESI vykdė veiklas, susijusias su pasirengimu 10-ajam apžvalginiam BSK susitikimui: parengė ir BSK susitariančiųjų šalių peržiūrai pateikė 10-ąją Lietuvos ataskaitą apie įsipareigojimų pagal šią konvenciją vykdymą, išnagrinėjo kitų šalių ataskaitas, dėl jų suformulavo klausimų ir pasiūlymų. Taip pat Lietuva delegavo VATESI atstovą į 10-ojo BSK apžvalginio susitikimo pareigūnus, kurių pagrindinis uždavinys yra organizuoti ir užtikrinti veiksmingą susitariančiųjų šalių tarpusavio peržiūros procesą, siekiant nuolat gerinti branduolinę saugą.

VATESI, vykdydama BSK nuostatų įgyvendinimo Lietuvoje koordinavimo funkcijas, susirašinėjo su Baltarusijos ekstremaliųjų situacijų ministerija dėl informacijos pateikimo pagal Branduolinės saugos konvencijos 17 straipsnį (avarinė parengtis), taip siekdama įvertinti galimos avarijos Baltarusijos AE radiologinį poveikį Lietuvai.

Jungtinė panaudoto kuro tvarkymo saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos konvencija

Jungtinė panaudoto kuro tvarkymo saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos konvencija (toliau – Konvencija) Lietuvoje įsigaliojo 2004 m. birželio 14 d. Prie jos prisijungdama Lietuva pripažįsta, kad ji yra visiškai atsakinga už savo teritorijoje susidariusias radioaktyvias atliekas bei panaudotą branduolinį kurą ir įsipareigoja šias atliekas tvarkyti pagal Konvencijos nuostatas.

Pagrindiniai Konvencijos tikslai:

- siekti, kad visame pasaulyje panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos lygis būtų aukštas, ir jį palaikyti tobulinant nacionalines priemones ir gerinant tarptautinį bendradarbiavimą, atitinkamai atvejais pasinaudojant techniniu su sauga susijusiu bendradarbiavimu;
 - visuose panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo etapuose užtikrinti veiksmingą apsaugos nuo potencialaus pavojaus priemonių taikymą apsaugant atskirus asmenis, visuomenę ir aplinką nuo kenksmingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio šiuo metu ir ateityje taip, kad dabartinės kartos poreikiai ir siekiai būtų tenkinami nepakenkiant ateities kartų galimybėms tenkinti savo poreikius ir siekius;
 - užkirsti kelią avarijoms, galinčioms turėti radiologinių pasekmių, ir sušvelninti šias pasekmes, jei avarijos įvyktų kuriame nors panaudoto branduolinio kuro ar radioaktyviųjų atliekų tvarkymo etape.
- Pagal šios Konvencijos nuostatas, Lietuva, kaip ir

Lietuvos delegacija Jungtinės Konvencijos apžvalginiame susitikime Vienoje

kitos susitariančios šalys, privalo parengti pranešimą, kuriame pateikiama informacija kitoms susitariančioms šalims apie prisiimtų įsipareigojimų vykdymą.

2025 m. kovo 17–28 d. vykusiame 8-ajame Konvencijos apžvalginiame susitikime Lietuvos delegacija pristatė VATESI kartu su kitomis institucijomis parengtą Lietuvos ataskaitą apie per pastaruosius trejus metus nuveiktus darbus panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų saugaus tvarkymo srityje. Pranešime pateikta informacija apie Lietuvos radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymą reglamentuojančius teisės aktus, tvarkymo įrenginių licencijavimą, Ignalinos AE ir Maišiagalos RAS eksploatavimo nutraukimą, panaudotų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių tvarkymo licencijavimą ir jų tvarkymo praktiką, esamas ir planuojamas radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymo saugos gerinimo priemones.

Lietuva prieš susitikimą suformulavo keturis iššūkius, su kuriais susiduria šiuo metu tvarkydama panaudotą branduolinį kurą ir radioaktyviuosius atliekas bei vykdydama Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimą. Iššūkiams susiję su eksploatavimo nutraukimo plano ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo plėtros programos įgyvendinimu, reaktoriaus šerdies išmontavimo ir grafito tvarkymo technologijų parengimu, nugriautų pastatų užteršto betono tvarkymo sprendiniais bei giluminio atliekyno projekto finansavimo sistemos peržiūra. Kitos šalys susitikimų metu šiems pasiūlytiems iššūkiams pritarė.

Peržiūros susitikimo metu įvertintos dvi sritys, kuriose Lietuvoje pasiekta gerų rezultatų: pastebėta pažanga

įgyvendinant Ignalinos AE išmontavimo ir Maišiagalos saugyklos eksploatavimo nutraukimo darbus ir suinteresuotųjų šalių įtraukimas įgyvendinant radioaktyviųjų atliekų atliekyno programas.

Susitikime taip pat patvirtinta, kad Lietuva tinkamai vykdo įsipareigojimus pagal Konvenciją.

Ankstyvojo pranešimo konvencija ir Skubaus pasikeitimo informacija radiacinės avarijos atveju tvarkos 87/600/ Euratomas įsipareigojimų vykdymas

Konvencija dėl ankstyvojo pranešimo apie branduolinę avariją ir Europos Bendrijos Tarybos sprendimas „Dėl Bendrijoje nustatomos skubaus pasikeitimo informacija radiacinės avarijos atveju tvarkos 87/600/ Euratomas“ bei dvišaliai susitarimai su kaimyninėmis valstybėmis Lietuvą įpareigoja laiku ir tinkamai priimti bei TATENA, Europos Komisijai ir kaimyninėms valstybėms teikti informaciją apie įvykius radiologinius ir branduolinius incidentus bei avarijas. VATESI yra paskirta atsakinga kompetentinga institucija minėtiems įsipareigojimams vykdyti.

VATESI nuolatos (24/7) veikia ankstyvojo pranešimo sistema. Paskirti ir apmokyti ankstyvojo pranešimo specialistai yra pasirengę bet kuriuo paros metu reaguoti į branduolines ar radiologines avarijas, incidentus ar kitus neįprastus įvykius ir aktyvuoti VATESI Ekstremaliųjų situacijų operacijų centrą. Ankstyvojo pranešimo specialistai nuolatos dalyvauja iš anksto nepaskelbtose ryšio patikrinimo pratybose, kurias organizuoja TATENA ir Europos Komisija. Vykdydama tarptautinius įsipareigojimus VATESI informacijai keistis su TATENA ir Europos Komisija naudoja informacines sistemas USIE ir WebECURIE, kurios yra pagrindinis šalių kompetentingųjų institucijų įrankis keistis informacija apie įvairius neįprastus įvykius, vykstant pratyboms ir įvykius branduolinei ar radiologinei avarijai.

2025 m. informacijos apsiikeitimo sistemose buvo išplatinta informacija apie 30 įvykių ir pateikta apie 250 pranešimų. Didžioji dalis pranešimų susijusi su įvykiais Ukrainos branduolinės energetikos infrastruktūroje. Kiti paskelbti pranešimai yra apie įvykius, susijusius su dingusiais, pavogtais arba rastais jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais ar branduolinėmis medžiagomis, apšvitą patyrusiais darbuotojais, smulkiais incidentais branduolinėje elektrinėse ar branduoliniuose įrenginiuose.

2025 m. spalio mėn. VATESI atstovas dalyvavo Europos Komisijos organizuotame nuotoliniame Europos Bendrijos skubaus apsiikeitimo informacija apie radiologines situacijas sistemos kompetentingųjų institucijų (ECURIE) susitikime. Susitikimo metu aptarti ECURIE

sistemos įgyvendinimo klausimai ir ateities iššūkiai integruojant ECURIE sistemą į bendrą Europos krizių valdymo platformą, apžvelgti techniniai klausimai, susiję su informacijos apsigkeitimo įrankiais bei jų atsparumu įvairioms grėsmėms, nagrinėta situacija Ukrainos BEO ir kylančios grėsmės, pristatyti ir aptarti vykusių pratybų rezultatai. ECURIE sistemoje privalomai dalyvauja ES šalys, taip pat prie šios sistemos savo noru yra prisijungusios Šveicarija, Šiaurės Makedonija, Norvegija, Islandija, Serbija, Juodkalnija, Turkija. 2025 m. vykusiame susitikime taip pat dalyvavo Ukrainos ir TATENA atstovai.

Kompetentingųjų institucijų susitikimai atlieka svarbų vaidmenį stiprinant avarinę parengtį ir suderinant jos priemones tarptautiniu mastu.

VATESI, būdama atsakinga kompetentinga institucija pagal pirmiau paminėtą konvenciją bei susitarimus, nuolat dalyvauja įvairiose TATENA ir Europos Komisijos pratybose. Be nuolatinių ryšio patikrinimo pratybų, 2025 m. VATESI specialistai dalyvavo TATENA „ConvEx-2a“ ir „ConvEx-3“ bei Europos Komisijos ECUREX-2025 pratybose, kuriomis siekiama patikrinti gebėjimus dirbti su TATENA bei Europos Komisijos informacinėmis sistemomis, teikti informaciją, pildyti formas ir priimti sprendimus pagal susidariusią imituojamą avarinę situaciją.

Dalyvavimas poveikio aplinkai vertinimo veikloje įgyvendinant Espo konvencijos nuostatas

Naujų branduolinių elektrinių projektavimas, statyba ir eksploatavimas turi būti vykdomi laikantis visų tarptautinių branduolinės ir radiacinės saugos bei aplinkosaugos reikalavimų, o vertinant poveikį kitoms valstybėms – Konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste (toliau – Espo konvencija) nuostatų.

VATESI yra viena Lietuvos institucijų, dalyvaujančių BEO poveikio aplinkai vertinimo veikloje, nagrinėjančių pateiktus su poveikio aplinkai vertinimu susijusius dokumentus. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija yra už Espo konvencijos nuostatų įgyvendinimą Lietuvoje atsakinga institucija.

2025 m. VATESI įvertino Aplinkos ministerijos persiųstus poveikio aplinkai vertinimo dokumentus ir informaciją apie Švedijos pietvakarinėje pakrantėje, Varbergo savivaldybėje, planuojamą statyti dviejų didelių branduolinių reaktorių arba nuo trijų iki penkių mažų modulinį branduolinių reaktorių, kurių bendra elektros galia ne didesnė kaip 2 800 MW, atominę elektrinę ir šios atominės elektrinės detaliojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentus. Išnagrinėjusi

TATENA būstinė Vienoje

gautus dokumentus, VATESI pateikė išvadą, kad Švedijoje planuojama ūkinė veikla nesudarys neigiamo poveikio Lietuvos aplinkai ir todėl mūsų šaliai dalyvauti tarpvalstybinio strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose nėra tikslinga.

Tokią pačią išvadą VATESI pateikė ir susipažinusi su Suomijoje numatomų rengti branduolinės energijos teisės aktų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo dokumentais – Suomijoje esantys BEO neigiamo poveikio aplinkai Lietuvoje neturėtų kelti, todėl mūsų šaliai nėra poreikio dalyvauti tarpvalstybinio strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose.

Taip pat VATESI įvertino 2025 m. pabaigoje atsiųstą Baltarusijoje planuojamo statyti radioaktyviųjų atliekų atliekyno ir laikinosios saugyklos poveikio aplinkai vertinimo programą ir dėl jos pateikė pastabų bei pasiūlymų.

Branduolinės saugos reguliavimas Europos Sąjungoje (ENSREG)

Kiekviena ES šalis yra atsakinga už savo teritorijoje esančių branduolinių įrenginių ir su jais susijusių veiklų saugos reguliavimą. Tam šalys turi nacionalines branduolinės saugos reguliavimo sistemas, kurios paremtos trimis ES direktyvomis: Branduolinės saugos direktyva, Panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų atsakingo ir saugaus tvarkymo direktyva ir Pagrindinių saugos standartų siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų direktyva.

Europos branduolinę saugą reguliuojančių institucijų grupė (angl. *European Nuclear Safety Regulators*

Group, ENSREG), sudaryta iš ES šalių branduolinę saugą reguliuojančių institucijų ir Europos Komisijos Energetikos generalinio direktorato vadovų ir ekspertų, vadovaudamasi šiomis ES direktyvomis bei nuolatinio branduolinės saugos gerinimo principu, svarsto, kaip vykdant reglamentavimą ir priežiūrą užtikrinti ir toliau gerinti BEO saugos lygį, įskaitant radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymą bei eksploatavimo nutraukimą. Specifiniams klausimams nagrinėti sudarytos trys ENSREG darbo grupės: Branduolinės saugos gerinimo grupė, Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo, eksploatavimo nutraukimo ir panaudoto branduolinio kuro saugos gerinimo grupė ir Visuomenės informavimo ir skaidrumo gerinimo grupė.

2025 m. balandį ir spalį surengti du ENSREG posėdžiai. Kaip ir 2024 m., vienas iš pagrindinių ENSREG darbotvarkės klausimų išliko Ukrainos BEO saugos užtikrinimo problemos, iškilusios dėl Rusijos karinės agresijos prieš šią šalį. Ukrainos branduolinės saugos reguliuojančios institucijos (SNRIU) atstovai ENSREG narius informavo apie sudėtingą situaciją Zaporizios AE, kuri yra neteisėtai užgrobeta ir kontroliuojama Rusijos. Taip pat atkreipė dėmesį į suintensyvintus karinius veiksmus prieš energetikos infrastruktūrą, kuri itin svarbi tiek veikiančių branduolinių elektrinių, tiek ir sustabdytos Zaporizios AE bei galutinai sustabdytos Čornobylio AE saugai užtikrinti. Pabrėžė, kad Zaporizios AE saugai svarbi įranga nėra tinkamai prižiūrima, trūksta kvalifikuotų darbuotojų. ENSREG ne kartą pažymėjo, kad Rusijos neteisėtas Zaporizios AE užgrobtimas ir jos veiksmas elektrinės aikštelėje ir aplink ją yra pagrindinė grėsmė branduolinei saugai ir branduolinių incidentų rizikos laipsnis bus aukštas tol, kol Rusijos pajėgos bus

Zaporizios AE aikštelėje. Taip pat ENSREG nariai laikosi vieningos nuomonės, kad būtina išvesti Rusijos pajėgas ir jų karinę įrangą iš Zaporizios AE teritorijos, elektrinę nedelsiant grąžinti teisėtam savininkui ir Ukrainos branduolinės saugos reguliavimo institucijos priežiūrai. ENSREG palaiko Ukrainos branduolinę saugą reguliuojančią instituciją ir jos bei kitų Ukrainos BEO darbuotojus, kurie ir toliau dirba itin sudėtingomis sąlygomis, bei tvirtai remia TATENA generalinio direktoriaus pastangas užtikrinti branduolinės saugos ir saugumo situaciją Ukrainoje.

Pagal Branduolinės saugos direktyvos nuostatas ES kas šešerius metus, pradedant nuo 2016 m., organizuojami teminiai branduolinės saugos vertinimai. Pirmasis toks vertinimas atliktas 2016–2017 m., jo metu buvo analizuojami atominių elektrinių ir tiriamųjų reaktorių senėjimo valdymo klausimai. 2025 m. užbaigti antrosios teminės peržiūros, skirtos branduolinių įrenginių priešgaisrinei saugai, darbai. Atliekant teminį saugos vertinimą nuodugnai išnagrinėtos priešgaisrinės saugos priemonės, taikomos daugiau kaip 120 branduolinių įrenginių, įskaitant branduolines elektrines, branduolinio kuro ciklo įrenginius ir mokslinių tyrimų reaktorius 18 ES valstybių narių ir 4 ES nepriklausančiose šalyse (Jungtinėje Karalystėje, Šveicarijoje, Turkijoje ir Ukrainoje). Bendroji šios peržiūros išvada patvirtino, kad ES šalyse gaisrų pavojaus problemai spręsti taikomi įvairūs metodai ir sprendimai, vertintų įrenginių priešgaisrinės saugos strategijose nenustatyta jokių esminių trūkumų, o tai rodo, jog bendra sistema yra nuosekli. Veiksmingas gaisro apkrovos ir užsidegimo šaltinių valdymas, stipri lyderystė, atskaitomybė ir tvirta saugos kultūra taip pat buvo įvardyti kaip esminiai veiksniai, padedantys sumažinti gaisro riziką. Atliekant teminį vertinimą branduolinės saugos pozitūriai, nustatyta ir gerosios praktikos pavyzdžių, ir iššūkių ES lygmeniu. Konkrečios išvados pateiktos pagrindinėje ataskaitoje ir 22 atskirų šalių peržiūros ataskaitose. Tarp sričių, kurioms reikėtų skirti daugiau dėmesio, paminėta būtinybė atsižvelgti į naujų rūšių užsidegimo šaltinius, pavyzdžiui, plačiai naudojamas ličio jonų baterijas. Taip pat paminėtina bendros duomenų saugyklos, skirtos dalytis informacija apie gaisrus visų tipų įrenginiuose, nauda, poreikis parengti gaires, kurios padėtų šalims įgyvendinti tarptautinius standartus atliekant gaisrinės saugos vertinimus, ypač kituose nei energetiniai reaktoriai BEO. Ataskaitoje pažymima, kad tiek atliekant nacionalinius šalių vertinimus, tiek tarpusavio vertinimą reguliuojančios institucijos ir veiklos vykdytojai įgijo vertingų žinių ir mokymosi galimybių.

Teminiame saugos vertinime dalyvaujančių šalių institucijos per 2025–2026 m. parengs nacionalinius veiksmų planus. Šiuose planuose bus atsižvelgta į

įsivertinimo ir tarpusavio vertinimo išvadas, laiku užtikrinant saugos gerinimo priemonių įgyvendinimą atsižvelgus į jų svarbą. ENSREG taip pat parengs nustatytų saugos problemų sprendimo planą ES lygmeniu.

2025 m. ENSREG nariai dalijosi saugos vertinimo patirtimi, susijusia su mažaisiais moduliniais branduoliniais reaktoriais (angl. *Small Modular Reactors*), taip pat aptarė streso testų organizavimo bei saugos gerinimo priemonių įgyvendinimą ES kaimyninėse šalyse (Armėnijoje, Turkijoje, Irane ir Egipte).

Vakarų Europos šalių branduolinės saugos reguliavimo institucijų asociacija (WENRA)

Vakarų Europos šalių branduolinės saugos reguliavimo institucijų asociacija (angl. *Western European Nuclear Regulators Association*, WENRA) įkurta 1999 m. Pagrindinis šios organizacijos tikslas – sukurti bendrą požiūrį į branduolinę saugą. WENRA renginiuose reguliuojančių institucijų atstovai aptaria branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros klausimus, keičiasi saugos požiūriu svarbia informacija, patirtimi ir numato branduolinės saugos gerinimo kryptis. Nuo 2004 m. Lietuva dalyvauja asociacijos Reaktorių saugos harmonizavimo (angl. RHWG) bei Eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo (angl. WGWD) darbo grupių veikloje.

WGWD 2001 m. pabaigoje pradėjo projektą, skirtą WENRA šalyse galiojantiems reikalavimams eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų saugyklų eksploatavimo srityse suderinti. Šio darbo tikslas – sukurti rekomenduojamus saugos lygius, kuriais turės vadovautis WENRA šalys. Rekomendaciniai saugos lygiai rengiami atsižvelgiant į jau egzistuojančias teises bazes ir tarptautines rekomendacijas. Kiekvienais metais vyksta 2 WGWD susitikimai, kurių metu aptariami klausimai, susiję su ES šalių branduolinės saugos priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų peržiūra ir įsivertinimu (angl. *benchmarking*) pagal atitinkamus rekomendacinius saugos lygius. Taip pat WGWD darbo grupė pagal savo kompetenciją peržiūri ir tobulina rekomendacinius saugos lygius, atsižvelgdama į naujus tarptautinius teisės aktus branduolinės energetikos srityje.

2025 m. kovo mėn. WGWD darbo grupės susitikime vertinta Bulgarijos reguliuotojo pateikta įsivertinimo radioaktyviųjų atliekų eksploatavimo nutraukimo srityje ataskaita ir Ukrainos reguliuotojo pateiktas patikslintas įsivertinimas radioaktyviųjų atliekų apdorojimo srityje.

2025 m. rugsėjo mėn. vykusiame darbo grupės susitikime aptartas saugos rekomendacinių lygių, kurie priskirti WGWD kompetencijos sritims, harmonizavimas. Taip pat atliktas Bulgarijos ir Lietuvos reguliuotojų

pateiktų įsivertinimo radioaktyviųjų atliekų apdorojimo srityje ataskaitų tarpusavio vertinimas. Susitikime WGWD darbo grupės sprendimu patvirtinta, kad Lietuvos reguliuojančios institucijos VATESI pateiktas įsivertinimas radioaktyviųjų atliekų apdorojimo srityje yra priimtinas. VATESI atliko išsamų įsivertinimą ir patikslino radioaktyviųjų atliekų tvarkymo reikalavimus, atsižvelgdama į įsivertinimo metu nustatytus neatitikimus.

Europos branduolinio saugumo reguliavimo institucijų asociacija (ENSRA)

Europos branduolinio saugumo reguliavimo institucijų asociacija (angl. *European Nuclear Security Regulators Association*, ENSRA) yra tarpinstitucinė organizacija, vienijanti Europos branduolinio saugumo reguliavimo ir priežiūros funkcijas vykdančias institucijas. ENSRA įsteigta 2004 m. siekiant sukurti platformą asociacijos nariams keistis gerosios praktikos ir patirties pavyzdžiais branduolinio saugumo reguliavimo srityje ir taip prisidėti prie efektyvaus branduolinio saugumo Europoje kūrimo ir jo palaikymo. VATESI prie šios asociacijos prisijungė 2013 m. Dalyvavimas asociacijos veikloje leidžia perimti gerąją kitų šalių praktiką ir šitaip stiprinti Lietuvos branduolinio saugumo režimą.

2025 m. VATESI atstovai dalyvavo Čekijoje vykusiame ENSRA plenariniame susitikime. Jo metu trejų metų kadencijai išrinktas antrasis ENSRA vicepirmininkas, kuriuo tapo Nyderlandų atstovas. Susitikimo metu buvo aptariamas naujų narių pritraukimas į ENSRA, bendradarbiavimas su WENRA ir JAV institucijomis branduolinio saugumo srityje. Taip pat apžvelgti artėjantys tarptautiniai branduolinio saugumo srities renginiai ir galimas didesnis ENSRA įsitraukimas jų metu. Pristatyta susitikimų mažų modulinį reaktorių (SMR) branduolinio saugumo klausimais apžvalga bei ENSRA darbo grupių (Kibernetinio saugumo, Transporto saugumo, Eksploatacijos nutraukimo ir išmontavimo) veikla. Visos susitikime dalyvavusios ENSRA šalys narės pateikė informacijos apie svarbiausius branduolinio saugumo įvykius ir susijusius darbus savo šalyse. Taip pat daug dėmesio skirta TATENA inicijuotai aukščiausio lygio branduolinio saugumo dokumentų serijos peržiūrai ir pateiktų pakeitimų projektams aptarti.

Europos garantijų tyrimo ir vystymo asociacija (ESARDA)

Europos garantijų tyrimo ir vystymo asociacijos (angl. *European Safeguards Research and Development Association*, ESARDA) tikslas – skatinti organizacijas tarpusavyje keistis informacija, susijusia su branduoliniu

medžiagų kontrole ir patirtimi, taikant naujausias garantijų taikymo technologijas. Ji vienija nacionalines branduolinės energetikos saugą reguliuojančias institucijas, įmones, eksploatuojančias BEO, mokslo ir tyrimo centrus bei universitetus, dirbančius garantijų taikymo srityje. Asociaciją sudaro nariai iš Europos valstybių, Japonijos, JAV ir Europos Komisija. Lietuvai šioje asociacijoje atstovauja VATESI, kuri asociacijos nare tapo 2005 m. VATESI atstovas taip pat yra ESARDA Valdymo komiteto narys.

2025 m. gegužės mėn. įvykusiame nuotoliniame ESARDA Valdymo komiteto susitikime aptarti 2026 m. planuojami su garantijų įgyvendinimu susiję susitikimai ir renginiai bei jų organizaciniai klausimai.

TATENA techninio bendradarbiavimo projektai

Pagal 2024–2025 m. TATENA Europos regiono techninio bendradarbiavimo programą VATESI kartu su Lietuvos Respublikos energetikos ministerija ir RSC koordinuoja Lietuvos specialistų dalyvavimą šiuose regioniniuose techninio bendradarbiavimo branduolinės saugos ir energetikos srities projektuose:

- RER0048 - nacionalinių teisinių sistemų stiprinimas;
- RER0049 - švietimo įstaigų, tvariai naudojančių branduolines technologijas, gebėjimų stiprinimas;
- RER2019 - tolesnio branduolinių elektrinių eksploatavimo pajėgumų didinimas ne tik pagal esamas ilgalaikes eksploatavimo programas;
- RER9148 - radiacinės saugos reguliavimo infrastruktūros stiprinimas;
- RER9149 - jonizuojančiosios spinduliuotės zonoje dirbančių darbuotojų radiacinės saugos gerinimas;
- RER9151 - avarinės parengties ir reagavimo planų atnaujinimas ir harmonizavimas;
- RER9154 - integruotų saugaus radioaktyviųjų atliekų tvarkymo programų įgyvendinimo gerinimas;
- RER9158 - radiacinės saugos reguliavimo infrastruktūros stiprinimas;
- RER9160 - saugos vertinimo ir pagrįsto rizikos sprendimų priėmimo pajėgumų stiprinimas sunkių avarių ir pasekmių už objekto ribų atveju;
- RER9161 - regioninių pajėgumų stiprinimas siekiant veiksmingai pasirengti ir reaguoti į branduolinę ar radiologinę avarią;
- RER9162 - švietimo ir mokymo infrastruktūros radiacinės saugos srityje stiprinimas;

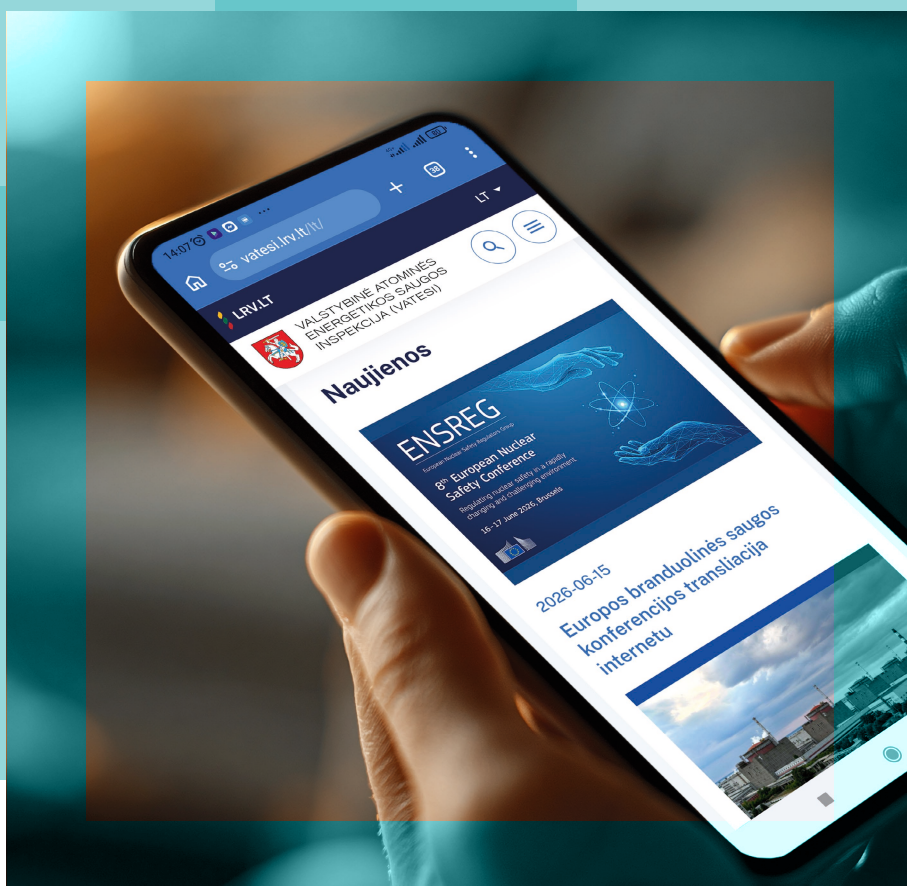
VATESI branduolinių medžiagų kontrolės ir fizinės saugos specialistų susitikimas su JAV Energetikos departamento branduolinių medžiagų nelegalios apyvartos aptikimo ir prevencijos biuro atstovais

- RER9164 - radioaktyviųjų atliekų tvarkymo srities gebėjimų stiprinimas.

2025 m. VATESI darbuotojai dalyvavo 23-uose TATENA tarptautinių ir regioninių projektų renginiuose: seminaruose, konferencijose, techniniuose susitikimuose, mokymo kursuose. Šiuose renginiuose specialistai turėjo galimybę susipažinti su branduolinės, radiacinės ir fizinės saugos reguliavimo srityse taikomais reikalavimais, gerąją praktika bei pasidalyti savo patirtimi.

Toliau tęsiamas 2022–2025 m. TATENA techninio bendradarbiavimo nacionalinis projektas LIT9020 „Nacionalinių gebėjimų eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo, saugos vertinimo, priežiūros, licencijavimo ir pasirengimo ekstremalioms situacijoms stiprinimas“. 2025 m. 9 VATESI darbuotojai gilino savo žinias dalyvaudami moksliniuose vizituose, konferencijose, seminaruose ir techniniuose susitikimuose pagal nacionalinį TATENA projektą. TATENA parama, teikiama per nacionalinius projektus, padeda Lietuvos branduolinės saugos specialistams stiprinti pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, tobulinti eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo technines žinias, susipažinti su aktualiaisiais tarptautiniais branduolinės saugos reikalavimais bei kitų šalių gerąją praktika. Taip pat projekto lėšomis finansuoti dokumentų vertimai į anglų kalbą ir įsigyta ventiliacijos įranga VATESI Ekstremaliųjų situacijų operacijų centrui.

VISUOMENĖS INFORMAVIMAS

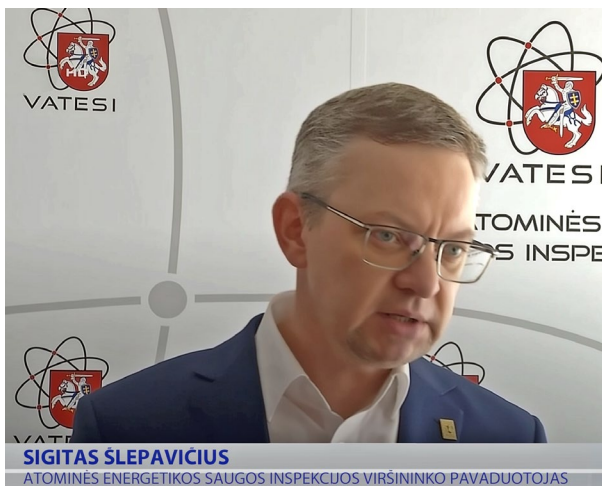
Visuomenės informavimas

VATESI visuomenės informavimo veikla remiasi skaidrumo ir atvirumo principais. Pagrindinis šios veiklos tikslas – visuomenei ir kitoms suinteresuotosioms šalims pateikti aktualią informaciją apie branduolinės, radiacinės, fizinės saugos ir Lietuvos Respublikos prisiimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų užtikrinimo reglamentavimą ir priežiūrą.

VATESI atsako į gaunamas užklausas, pristato metinius pranešimus apie branduolinės saugos lygį Lietuvoje, periodiškai informuoja apie atliekamos ūkio subjektų veiklos priežiūros rezultatus, branduolinės ir radiacinės saugos klausimais teikia komentarus Lietuvos ir užsienio žiniasklaidai. VATESI specialistai dalyvauja renginiuose ir susitikimuose su įvairių mokslinių projektų atstovais, taip pat patys organizuoja renginius.

Kasmet leidžiamas leidinys „Branduolinės energijos sauga Lietuvoje“. Pagrindinis VATESI informacijos sklaidos kanalas – interneto svetainė vatesi.lrv.lt.

2025 m. pagrindinės temos, kuriomis VATESI teikė komentarus, buvo Baltarusijos AE saugos klausimai, Zaporizijos AE ir Čornobylio AE saugos būklė Rusijos karinės agresijos Ukrainoje metu, taip pat radiologinių padarinių grėsmė dėl atakuotų Irano BEO.

Komentaras televizijos žinių laidai

Susitikimas su Ignalinos rajono gyventojais

Susitikimai su gyventojais

2025 m. rudenį vyko susitikimai su Ignalinos, Zarasų rajonų ir Visagino gyventojais, kurių metu VATESI ir RSC specialistai pristatė naujausią informaciją apie Lietuvos BEO poveikį gyventojų saugai ir aplinkai bei atsakė į gyventojams rūpimus klausimus.

Lietuvoje veikiančių BEO poveikis aplinkai ir šalies gyventojams yra itin nedidelis. Susitikimuose VATESI specialistai supažindino su Ignalinos AE eksploataavimo nutraukimo eiga, per pastaruosius trejus metus įgyvendintais ir vykdomais projektais, VATESI atliekamų patikrinimų rezultatais, darbuotojų ir gyventojų apšvitos vertinimu, pakvietė aktyviau įsitraukti į sprendimų priėmimo procesą.

Susitikimų dalyviai daugiausia domėjosi, kaip vyko radioaktyviųjų atliekų transportavimas iš Maišiagalos RAS, ar panaudoto branduolinio kuro saugyklos yra pakankamai apsaugotos susidūrus su konvencinėmis grėsmėmis. Taip pat teiravosi dėl labai ilgų numatytų giluminio atliekyno įrengimo terminų, domėjosi Ignalinos AE darbuotojų darbo sąlygomis dėl

Susitikimas su gyventojais Visagino savivaldybėje

patiriamos apšvitos, patalpų rūsiuose naudojimo ir gamtinių dujų radono prevencijos būdų bei galimybių atlikti matavimus. Klausė, ar aplinkosauginės organizacijos teikia pasiūlymus dėl VATESI sprendimų projektų, kai visuomenė kviečiama dalyvauti ir teikti siūlymus.

Pagrindinis šių susitikimų tikslas – arčiausiai Lietuvos BEO esančių savivaldybių gyventojus periodiškai informuoti apie tokių objektų poveikį saugai ir aplinkai ir kokios priemonės padeda užtikrinti, kad radiologinis poveikis Lietuvos gyventojams ir aplinkai būtų minimalus ir neviršytų nustatytų normų.

Visuomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo procese

Visuomenė gali dalyvauti priimant svarbiausius sprendimus branduolinės energetikos srityje – dėl BEO statybos vietos (aikštelės) vertinimo ataskaitos suderinimo, licencijų statyti ir eksploatuoti BEO, vykdyti BEO eksploatavimo nutraukimą, prižiūrėti uždarytus radioaktyviųjų atliekų atliekynus, taip pat kai kurių leidimų, pavyzdžiui, įvežti branduolines ar branduolinio kuro ciklo medžiagas į BEO aikštelę ir pirmą kartą atlikti bandymus panaudojant šias medžiagas (vadinamuosius karštuosius bandymus).

Atkreipiame dėmesį, kad principinius sprendimus dėl BEO eksploatavimo nutraukimo, radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių (saugyklų, atliekynų) projektavimo ir statybos priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė. VATESI kartu su kitomis valstybės institucijomis šiuos sprendimus įgyvendina pagal kompetenciją, tai yra vertindama planuojamos veiklos branduolinę saugą.

Visuomenės dalyvavimas VATESI sprendimų priėmimo procese reglamentuojamas Branduolinės saugos įstatyme ir VATESI parengtuose branduolinės saugos reikalavimuose BSR-1.1.5-2017 „Visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo branduolinės energetikos srityje procedūrų organizavimo tvarkos aprašas“.

Visa informacija apie tai, koku būdu ir kuriuos sprendimus priimant gali dalyvauti visuomenė, taip pat informacija apie VATESI nagrinėjamas paraiškas, sprendimų projektus ir priimtus sprendimus yra skelbiama VATESI interneto svetainės skyriuje „Visuomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo“. Apie konkrečius sprendimų projektus ir galimybę dalyvauti juos priimant informuojami šalia BEO esančių savivaldybių administracijos atstovai ir vietos gyventojai, rengiami ir platinami pranešimai nacionalinei ir regioninei žiniasklaidai.

Visi visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo procese veiksmų etapai pavaizduoti schemoje (p. 49).

Visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo procese veiksmų seka

Artimiausias veikiančios ir statomos branduolinės elektrinės

(atstumas iki Lietuvos sienos, km)

Santrumpos

AE	atominė elektrinė	PBKS-2	antroji panaudoto branduolinio kuro saugykla
BEO	branduolinės energetikos objektas	RSC	Radiacinės saugos centras
Bq	bekerelis, tarptautinės matavimo sistemos vienetas, naudojamas radioaktyviųjų medžiagų aktyvumui matuoti	SMR	mažos galios branduoliniai reaktoriai
BSK	Branduolinės saugos konvencija	SNRIU	Ukrainos branduolinę saugą reguliuojančioji institucija
BSR	branduolinės saugos reikalavimai	TATENA	Tarptautinė atominės energijos agentūra
ENSRA	Europos šalių branduolinio saugumo reguliavimo institucijų asociacija	UAB	uždaroji akcinė bendrovė
ENSREG	Europos branduolinę saugą reguliuojančių institucijų grupė	USIE	TATENA informacijos apsisikeitimo sistema
ES	Europos Sąjunga	VATESI	Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija
ESARDA	Europos garantijų tyrimo ir vystymo asociacija	VĮ	valstybės įmonė
Espo	Konvencija dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste	WebECURIE	Europos Bendrijos skubaus keitimosi informacija apie radiologines situacijas sistema
Euratomas	Europos atominės energijos bendrija	WENRA	Vakarų Europos šalių branduolinės saugos reguliavimo institucijų asociacija
INES	Tarptautinė radiologinių ir branduolinių įvykių skalė	WGWD - WENRA	Eksploatavimo nutraukimo ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo darbo grupė
ITDB	TATENA Incidentų ir neteisėtos apyvartos duomenų bazė	WLTC	medžiagų balanso zona, kurioje apskaitomos medžiagos tų branduolinių medžiagų turėtojų, kurie neturi joms Europos Komisijos priskirtų zonų
Maišiagalos RAS	Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugykla		
MBZ	medžiagų balanso zona		
mSv	milisivertas (apšvitos vienetas)		
PBKS-1	pirmoji panaudoto branduolinio kuro sausojo tipo saugykla		

BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS SAUGA LIETUVOJE

Veiklos ataskaita 2025

Informaciją parengė VATESI specialistai: Vladimiras Achmedovas, Liubov Alejeva, Emilis Baškys, Ona Bitienė, Dainius Brandišauskas, Nerijus Bucevičius, Daiva Čelutkaitė, Agnė Čepulienė, Rolandas Čiučelis, Marius Dekaminavičius, Michail Demčenko, Marius Gutaravičius, Vida Jakimavičienė, Žydrūnas Jakštonis, Jurgita Jarmalavičiūtė, Evaldas Kimtys, Ričardas Krujalskis, Birutė Kuklytė-Jonutienė, Vilmantas Lašiūnas, Darius Lukauskas, Asta Mensonė, Laima Narbutė, Asta Navagrocienė, Asta Nekrasovaitė, Audrius Pašiškevičius, Jūratė Prokopovič, Vidas Paulikas, Žybartas Patašius, Laura Razgutė-Povilavičienė, Birutė Purlienė, Eva Ribokienė, Kęstutis Sabas, Jolanta Senkevič, Sigizmundas Styro, Saulius Stravinskas, Ovidijus Šeštokas, Sigitas Šlepavičius, Kristina Tumosienė, Helmutas Zabarauskas.

Nuotraukos iš VATESI, Pavel Mikulan, VĮ Ignalinos atominės elektrinės archyvų.

ISSN 2345-0169

Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija (VATESI)

A. Goštauto g. 12, LT-01108 Vilnius
Tel. +370 5 262 4141, faks. +370 5 261 4487
El. p. atom@vatesi.lt
vatesi.lrv.lt

Elektroninę ataskaitos versiją parengė

LĮ „Kriventa“
V. Pietario g. 5-3, LT-03122 Vilnius
www.kriventa.lt

Kalbos redaktorė Angelė Pletkuvienė
Dizaineris Simonas Barščiauskas